

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puceljova 5 —
Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lit 24 — Einzelverkaufspreis
· Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Z vsakim dnem se stopnjujejo dogajanja v sedanji vojni, ki tako dobiva v letošnjem poletju svoj dramatični višek. Na vseh treh glavnih bojiščih se neprestano vrstijo bitke, v katerih nemške čete z zglednim junaštvom odbijajo

naval sovražne premoči

v materialu in moštvu. Njihovi obrambni uspehi so veliki, kar morajo priznavati tudi sovražniki. Zlasti angleški in ameriški listi dan za dnem naglašajo, da je na invazijskem bojišču pravcati pekel. Vsako ped zemlje si mora sovražnik odkupiti z visoko ceno krvi in orožja.

Na vzhodni fronti se je sovjetski premoči posrečilo vdreti v poljski gubernij, kjer pa nemško vrhovno vodstvo že pripravlja nove ukrepe. Ti bodo predvsem v tem, da bodo zbrane za sedanjo vojno črto še močnejše, ki bodo sprejele umikajoče se oddelke ter skupno z njimi kot močne bojne skupine dokončno ustavile sovražnika. Kje bo nova vojna črta, zavisi predvsem od časa, ki je potreben za zbiranje rezervnih oddelkov in od presoje nadaljnjih sovjetskih ofenzivnih sil. Dokler te priprave ne bodo končane, se nemška bojna črta še nadalje umika sovjetskemu pritisku v giblivi obrambi in sicer v menjavanju umika s krajevnimi protisunkmi in odmika s trdim odporom. Odpor bo olajšan s strnjeno enotnostjo bojišča in domovine ter z nemško voljo, da nasprotujejo boljševiški nevarnosti z vsemi združenimi silami. V tem smislu je pred dnevi pisal veliki nemški dnevnik »Völkischer Beobachter«.

O trenutnem stanju na bojišču

je pretekli terek poročalo nemško vojno poročilo:

Führerjev glavni stan, 1. avg. Vrhovno poveljništvu oboroženih sil je objavilo:

V Normandiji so vzdržale naše čete v hudih bojih vse sovražnikove napade med Hottotom in Viro. Nato so se pa umaknile na nekaterih odsekih nekaj km proti jugu. V novih postojankah so odbile vse napade močno pritiskajočega sovražnika. Tudi na odseku severnovzhodno od Perceja so se izjalovili sovražni napadi, ki so jih odpravile močne oklopniške sile in silovit topniški ogenj. Sovražnik, ki je vdrl na zapadnem delu globoko med naše postojanke, je bil ustavljen s protinapadom 1. k. pod Avranchesom. Težki boji so bili v večernih urah na vsem bojišču. Na vzhodnem delu predmostja ponoči je sovražnik stopnjeval svoje topniško delovanje do neprestanega topniškega ognja.

Ponoči so izvedla težka bojna letala uspešne napade proti zbirališčem sovražnih čet in pripravljanim postojankam na področju severno-zahodno od Avranchesa. Torpedni letalci so poškodovali v Selnskem zalivu 2 trgovinski ladji s 15.000 tonami.

V francoskem zaledju je bilo v boju ubitih 80 teroristov.

Maščevalni ogenj »V 1« na London je trajal dan in noč.

V Italiji je sovražnik zopet obnovil svoje poskuse, da bi se prebil do Firenc. Ti so se zlomili ponovno ob nezlomljivem odporu naših oklopnih grenadirjev in padalskih lovcev s težkimi in krvavimi izgubami. Skromni krajevni vdori so bili zapahneni. Boji, v katerih se borita obe strani z največjo srditostjo, so še v teku.

Na severnem pobočju Karpatov so prodrle sovražne sile proti cesti čez Beskidski prelaz. Protinapadi so v teku. Med področjem Dnjestra in velikim lokom Viala so vrgle naše odlopniške divizije boljševike na več mestih nazaj, potem ko so uničile večje število oklopnikov. V velikem loku Viala so bili onemogočeni vsi poskusi boljševikov, da bi prekoračili reko, razen enega vdora, za katerega se še bje boje.

Pri Varšavi je trajal sovražni pritisk naprej.

Odgovor: totalna vojna

Preteklo sredo je izpregovoril minister doktor Goebbels nemškemu narodu veliko besedo. Njegovemu znamenitemu govoru ni prisluhnila samo Evropa, marveč je ves svet zvedel podrobnosti o zločinski zaroti maloštevilne klike zoper Führerja, zvedel pa je tudi, kako naglo je bila zarota strta in kako odločen odgovor boče dati Nemčija tistim, ki so jo nameravali pahnuti v nesrečo. Minister dr. Goebbels je odkrito pripovedoval, kako je bila zarota zasnovana in kako je mlad major s svojim stražnim bataljonom v kratkih urah pripomogel k naglemu obračunu s krivoprisežniki. Na globoko prepričevalen način je dr. Goebbels opisal Führerjevo rešitev, ki je bila vprav čudežna.

»Pravkar sem prišel iz Führerjevega glavnega stana,« je rekel dr. Goebbels, »kjer sem prebil nekaj dni. Slušal sem vsa poročila in navedbe vseh prič, ogledal sem si prostor, v katerem je bil izveden atentat, in lahko rečem te, da sploh ni več nobenega čudeža, če ni rešitev Führerja iz največje življenjske nevarnosti pravi čudež. Atentatorja je poslal eden izmed aretiranih generalov k dozdnevemu poročanju ob priliki razgovora o dnevnem položaju. Atentator je prinesel razstrelivo v aktovki v sobo za razpravljanje o položaju ter jo je hotel v določenem trenutku pod pretvezo, da je postavi na tla, poriniti direktno pod Führerjeve noge. Generalni polkovnik Kortan, ki je stal neposredno za Führerjem, je bil težko ranjen in je kmalu nato podlegel poškodbam. Sila eksplozije je vrgla udeležence razgovora več metrov daleč skozi okna in je njihove uniforme raztrgala v cunjce. V vsem prostoru je bilo v obsegu ogromnega eksplozijskega pritiska, ki ga je izzvalo razstrelivo, le eno mesto, ki se ga ogromna sila ni dotaknila, in to je bilo mesto, na katerem je sedel Führer ob mizi z zemljevidi. To mizo je sila eksplozije zagnala po prostoru, Führer pa je ostal nepoškodovan, doletel so ga le majhni udarci, opekline in brazgotina na čelu. Moja vera v globoki smisel zgodovine je bila 20. julija znova potrjena. Trdno sem prepričan, da je vzela usoda Führerja v tej tragični uri v svoje milostno varstvo, ker ga hoče prihraniti za še večjo bodočnost.«

Spriče neštehtih manifestacij ter brzojavnih in pismenih sporočil je minister dr. Goebbels upravičeno naglašal, da je 20. julij dal nemškemu narodu nov mogočen vzpon. Iz tega pa je treba izvajati odločne zaključke. Nova zapoved se gla-

si: totalna vojna za obrambo Evrope zoper vse napadalce! Minister dr. Goebbels je bil od Führerja imenovan za opolnomočenca za totalni poseg v vojno. Evropski tisk soglasno poudarja, da je bil postavljen pravi mož na pravo mesto. Že po prvih njegovih ukrepih se izpričuje tisto, kar mu nalaga Führerjev odlok: on mora skrbeti za to, da bodo vse javne naprave prilagodene namenom totalne vojne in da ne bo vojski in oborožitveni sili odtegnjena nobena sila. Minister dr. Goebbels odslej nadzoruje ves državni ustroj, vključno državne železnice, državno pošto in vse javne ustanove, naprave in podjetja z namenom, da pridobi čim večje število sil za vojsko in za oborožitev s smotrno uporabo sredstev in ljudi in da se ukinejo ali omejijo vse vojaško manj važne naloge. Vsa organizacija in praksa v Nemčiji in v zasedenih deželah se poenostavi.

Sovražnik, ki je že nekaj mesecev namigaval, da obstoja v Nemčiji v nekih krogih opozicija proti vrhovnemu vodstvu (s čimer je sam potrjeval, da imajo zarotniki zveze s sovražnikom), lahko zdaj razočarano strmi nad dejstvom, da zarota nele ni dosegla svojega namena, marveč je pripomogla k popolnemu razčiščenju ozračja in k ponovni okrepljeni evropske odporne sile. Prav imamo bomo mi v Evropi lahko tudi sovražniki, ki jo obkoljujejo, priče, kako silovit aparat se bo postavil sovražnemu navalu po robu. Nove divizije bodo zaprle dohode, po katerih bo poskušal sovražnik vdirati v Evropo. Nove vrste orožja bodo prinesle popoln preokret v vojevanju. »Pred kratkim,« je rekel minister dr. Goebbels, »sem videl moderna nemška orožja in pri pogledu nanja mi srce ni le hitreje utripalo, temveč mi je za trenutek zastalo...« Ko že leteče bombe »V 1« tako grozovito treskajo na veliki London in na južno Anglijo, da izgubljajo živce ne le preprosti prebivalci, marveč tudi angleški vodilni možje, si lahko mislimo, kakšne posledice bodo šele nastopile, ko bo Nemčija zalučala proti sovražnikom nove vrste orožja, o katerih sovražniki pač še nimajo pravega pojma.

Lahko rečemo, da se šele zdaj pričena totalna vojna na vsej črti. Da bo nemški narod v zhladenju zaradi srečne rešitve Führerja in ob svoji znani discipliniranosti storil vse, kar mu bo naloženo, je dvomiti odveč. V tem usodnem času pa je ponovno treba opozoriti slovensko ljudstvo, da totalna vojna tudi nam nalaga nove naloge, ki jih je treba voljno in požrtvovalno izvršiti za skupno obrambo skupne domovine Evrope.

Med srednjim Bugom in Avgustovom so bili načrtovani izvedeni krajevni umiki kljub močnemu pritisku sovražnika, ko so bili številni sovjetski napadi odbiti. Zapadno od Kovna je napadel sovražnik na obeh straneh Memela brez uspeha. V Mariampolju divjajo ogorčeni poulični boji. Tudi v mestu Mitavi trajajo ogorčene borbe. Na področju pri Biržaju je bil prodrli sovražnik s protinapadi vržen nazaj. Vzhodno od Dvine so bili vsi boljševiški napadi razbiti s protisunkmi. Na ožini pri Narvi včeraj sovražnik ni nadaljeval svojega velenapada zaradi visokih izgub. Slabotnejši napadi so se vsi izjalovili.

V uspešni borbi proti sovjetskemu velenapadam zadnjih dni so se odlično izkazale 3. germanski SS oklopniški zbor pod vodstvom SS-Obergruppenführerja in generala vojne SS Steinerja z germanskima prostovoljskima divizijama SS »Nordland« in »Niederlande«, 20. estonska prostovoljska divizija, 11. vzhodno-pruska pehotna divizija, kakor tudi na kopnem razmeščene jedinice vojne mornarice, topništva vojske in metalcev granat.

V Finskem zalivu so uničile mine dva sovjetska lakaletca min in neko stražno ladjo. Na istem področju so sestrelile zaščitne ladje vojne mor-

narice in lovska letala 10 sovjetskih bombnikov. Jate borbenih letal so posegale z dobrim uspehom v boje na zemlji v njih težiščih ter uničile nad 300 sovražnih vozil.

Severnoameriški bombniki so napadli včeraj Bukarešto in področje pri Pločestiju. Nemške in rumunske letalske obrambne sile so uničile 11 sovražnih letal. V varstvu gostih oblakov so izvedli severnoameriški bombniki strahovalne napade na mesta München, Mannheim, Ludwigshafen in Frankenthal. Kljub težkim obrambnim pogojem je bilo sestreljenih 15 sovražnih letal.

Vojna mornarica in letalstvo so potopili v mesecu juliju 25 tovornih in prevoznih ladij s 149.000 tonami. 20 nadaljnjih prevoznih ladij s 110.000 tonami je bilo poškodovanih. Od sovražnih bojnih ladij je bilo potopljenih: 2 križarki, 10 rušilcev, 1 fregata, 1 lakalet min, 2 stražni ladji in 11 brzih bojnih čolnov. Ena bojna ladja, 4 križarke, 11 rušilcev, 1 torpedni čoln, 2 posebni izkrcevalni ladji in več brzih vojnih čolnov pa so deloma težko poškodovale bombe, torpedi in granate. Pomorske vojne sile, protiletalsko topništvo na trgovinskih ladjah in mornariško protiletalsko topništvo so sestrelili v času od 1. do 31. julija 193 sovražnih letal.

DOMAČE NOVICE

* General Rösener pri slovenskih domobrancah. SS-Gruppenführer general Rösener je pretekli teden obiskal v spremstvu svojih štabnih oficirjev naš hrabri domobranski udarni bataljon, da osebno izroči odlikovanja hrabrim domobranecem, ki so se v zadnjem času posebno izkazali pri pobljanju tolovajstva. S prisrčnim nagovorom je pozdravil slovenske tovariše. Govor g. generala Rösenerja je sproti prevajal g. podpolkovnik Krener ter so ga domobranci z odobravanjem vzeli na znanje. Pred g. generala so bili nato pozvani: višji domobranci narednik Stanko Babič ter domobranci Zupančič, Krnić in Križaj. Babič je bil povišan v čin domobranskega poročnika, ostali trije pa v domobranske podnarednike. Kot prvima častnikoma slovenskega domobranstva je g. general pripel na prvi visoko nemško vojaško odlikovanje, vojni križ za zasluge II. stopnje, stotniku Dušanu Meničaninu in nadporočniku Dragotinu Furlanu. Pred bataljonsko vrsto se je med tem razvrstilo 108 domobrancev, ki so za svoje junaštvo prejeli hrabrostno odlikovanje za borbo proti banditom. To odlikovanje je g. general pripel med drugimi tudi nemškemu stotniku Schuhmacherju ter nemškima vojakoma Schneiderju in Pfeiferju. Po razdelitvi odlikovanj je domobranci pohvalno nagovoril še podpolkovnik Krener. G. general je zatem ostal še del časa med domobranci in nemškimi vojniki, na posled pa se je navdušeno pozdravljen poslovil.

* Naredba o prijavi živine in čebelnih panjev. Prezident general Rupnik je odredil: Vsa živina (koptarji, govedo, prašiči, ovce, koze, kuni, perutnina) in čebelni panji v pokrajini, v posesti kogar koli, se morajo v času od 31. julija do vstetega 8. avgusta t. l. po stanju z dne 30. julija t. l. prijaviti občini, kjer se redoma nahajajo. V prijavi se morajo točno navesti vsi podatki, kakor je predvideno v za to določenih obrazcih, ki jih občine prejmejo od šefa pokrajinske uprave. Te obrazce izpolnijo občinski uradi na podlagi podanih prijav, prijavitelji pa morajo točnost prijav potrditi s svojim podpisom. Kršitve prijave dolžnosti po tej naredbi in neresnične ali nepopolne prijave kaznujejo občupravna oblastva prve stopnje z denarno kaznijo do 5000 lir ali z zaporom do 30 dni. V hujših primerih se more izreči poleg denarne kazni tudi zapor in odrediti zaplemba neprijavljene ali nepravilno prijavljene živine in čebelnih panjev. Vsa spremembe (nakupi, skotitve, pričetek reje, prodaje, oddaje, pogini) v stanju goveje živine in prašičev po 30. VII. t. l. se morajo še nadalje sproti prijavljati po občini Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu v Ljubljani po predpisu čl. 7 naredbe o prijavi in zaporu goveje živine z dne 1. VI. 1943 št. 61 Službeni list št. 147-44 iz 1943 oz. čl. 8 naredbe glede predpisov o klanju prašičev z dne 26. X. 1942 št. 195 Službeni list št. 363-87 iz 1942.

* Nov velik roman smo začeli objavljati v današnji številki »Domovinec«. Imenuje se »Lov za zlatom« in bo izhajal vsak teden na celi 7. strani. Ne dvomimo, da bo pritegnil vse čitatelje. Povest »Gorski kristal« se bo prihodnjic zaključila, kmalu pa bomo začeli v »Domovinec« objavljati še en roman. Razen tega pridejo na vrsto novi podlistki izpod peresa domačih pisateljev. Ob pričetku novega romana opozorite na »Domovino« vse svoje znance in prijatelje. Saj je »Domovina« najcenejši slovenski tednik in znaša četrtletna naročnina le 6 lir, letna pa 24 lir.

* Nova delitev tobačnih izdelkov. Začeli s 1. t. m. prejema potrošniki sledečo količino tobačnih izdelkov na tobačne nakaznice: moški dnevno 5 g, ženske dnevno 2,5 g. Pri tem se računa, da tehta ena cigareta 1 g, ena cigara 5 g, tobak v zavojčkih po 20, 50 in 100 g, tobak za žvečenje (1 rebro) 40 g. Cigarete in cigare smejo izdati trafikanti vnaprej za največ 6 dni, rezani tobak in tobak za žvečenje pa v zavojnih enotah.

* Hrvatski generalni konzul v Ljubljani prof. Salih Baljić je bil odlikovan s hrvatskim redom za zasluge I. stopnje z zvezdo. G. Baljić deluje med Slovenci že del časa, vzdrževal je z nami prijateljske stike že več let pred sedanjo vojno.

* Pred 440 leti je bil izvoljen prvi ljubljanski župan. Pred 40 leti je Ljubljana slavila 400 letnico, ko je 12. julija 1504 dobila svojega prvega župana. Takratna proslava je bila prav skromna, a tudi letos ob 440 letnici je bil jubilej samo za beležen v naših listih.

* Vsem našim državnim upokojencem je z veljavnostjo od 1. decembra 1943 priznana vojna doklada. Pokojnine za avgust bodo izplačane v dosedanji izmeri prve dni avgusta, nova vojna doklada za 9 mesecev (december 1943 — avgust 1944) pa bo posebej nakazana predvidoma še v teku avgusta.

* Novi občinski komisar v Novem mestu je dr. Maks Virnik, ki je prejšnji teden prevzel

posle. Predvsem je pokazal skrb za begunce. Posebna komisija je pregledala stanovanja, da bodo pregnanci z domov našli vsaj nekaj gostoljubja v Novem mestu.

* Oče pošne znamke. Preteklo soboto je minilo 140 let, odkar se je rodil v Selcah nad Skofjo Loko Lovrenc Kosir, ki je od leta 1848 do leta 1858 služboval na Dunaju, nato pa v Zagrebu, kjer je postal predsednik državnega računovodstva za Hrvatsko in Slavonijo. Umrl je menda leta 1868, v starosti 64 let.

* V Ljubljani imajo »mitinge«? Res? Partizanske? Ne, protipartizanske. Vršijo se protikomunistična predavanja v vseh ljubljanskih in okoliških tovarnah, za vse delavstvo in nameščenstvo. Tako predavanje je bilo v nedeljo v dvorani Delavske zbornice za ljubljanske služkinje. V napolnjeni dvorani so pazljivo sledile izvajanjem dveh govornikov, ki sta za svoja izvajanja žela vsestransko priznanje. Vedeti moramo, da se ta »mitinge« ni vršil v senci bajonetov, kakor se vršijo mitingi na »osvobojenem ozemlju«. Vse služkinje so prišle na predavanje popolnoma prostovoljno in so za udeležbo žrtvovala celo svoj edini prosti čas, nedeljsko popoldne. Ob tej priliki so novič obsojile zločinski komunizem in tako pokazale svojo narodno zavest.

* Mnogo beguncev je poskalo zatočišča v Novem mestu, posebno mnogo je žen in otrok, ki so bili brez sredstev pregnani s svojih domov. Okrajno glavarstvo je pozvalo meščane, da karkoli darujejo za begunce.

* Snurno ponesrečil se je domobranci podnarednik Janez Malovrh. Star je bil komaj dobrih 18 let, a je spadal med navdušene pionirje Slovenskega domobranstva. Pokopali so ga v soboto popoldne na Viču.

* Uprava policije v Ljubljani najstrože svari vsakogar, da se brez upravičenega vzroka ne združuje na katerikoli ulici okrog postopja sodniških zaporov in se ne skuša kakorkoli sporazumevati z zaporniki. Vsak količjak sumljiv pasant bo takoj aretiran in stavljen v zapor, a razen tega bo trpel še vse druge neizogibne posledice.

* Prijavite prašiče! Po predpisih o klanju prašičev iz leta 1941, so morali biti prijavljeni vsi prašiči preko občine Prevodu v Ljubljani. Spremembe se morajo javiti v petih dneh preko občine Prevodu; številni rejci pa zanemarjajo to dolžnost. Po 1. avgustu bo Prevod po lastnih in policijskih organih ugotavljal točnost prijav ter bodo kršitelji strogo kaznovani. Izrecno se opozarja, da bodo vsi neprijavljeni prašiči brezpogojno zaplenjeni.

* Gospodinske pomočnice v Ljubljani so preteklo nedeljo popoldne novič imele predavanje v dvorani Delavske zbornice. Izčrpano jim je bila pojasnjena vloga boljševizma, ki rovavi tudi po slovenski domovini.

* V Podkrajju nad Vipavo je v neki hiši nastal požar, ki se je naglo razširil ter uničil hišo s hlevom in gospodarskimi poslopjem vred. Rešili so živino. Škoda cenijo na več ko 150.000 lir.

* Usodna eksplozija. Na dvorišču neke kmetije v vasi Sv. Martinu pri Ogleju se je razpočila najdena bomba. 24 letna gospodinja je obležala na mestu mrtva. Njena hči pa je bila hudo ranjena.

* Zaplenjena je bila imovina upornikov odvetnika dr. Cirila Krašovca iz Dolnjega Logatca, Antona Lulika, mojstra v tovarni »Saturnus« v Ljubljani in gospodnje Ane Ferjančičeve iz Ljubljane.

* Za ranami, ki jih je dobil v zadnjih bojih pri Hotavljah, je umrl v ljubljanski vojaški bolnišnici domobranec France Klemenčič, po domače Kosmačev oče iz Trate v Poljanski dolini. Bil je dober gospodar in je zapustil šest otrok.

* Žrtve terencev. Višji domobranci narednik Jože Napast, pridelen posadki v Polhovem gradu, se je kot kurir peljal z motorjem iz Polhovega grada na Vrhniko. Blizu Podlpe so ga v zasedi prestregli komunistični terenci ter ga zahrbtno napadli z brzostrelkami. Bil je težko ranjen v prsi in je pol ure po napadu izdihnil. Doma je bil iz Rade pri Mariboru, kjer se je rodil 1. 1908. Zavrtni umor je ugrabil mladi ženi ljubečega moža in sinčku skrbnega očeta.

* Domobranci iz Stične so se nedavno odpravili na pohod proti Metnaju, da očistijo tamošnje področje, še zlasti zato, ker so komunisti pri Metnaju zahrbtno umorili dva domača fanta, Albina Gironija in Ignaca Kamnikarja, ki sta prišla z Gorenjskega na obisk k svojim domačim. Pri vasi Debečah je patrolja kmalu našla taborišče komunistov, ki pa so se na strele razbežali. Kravati sledovi so pričali, da jih je bilo več ranjenih. Ko so domobranci preiskali grmovje, so našli v njem štiri mrtve komuniste in dve komunistki. Med njimi so bili 22letni bataljonski politični komisar Ivan Melik iz Črne vasi na Barju, 31 letni Milan Ažman z Jesenic, enako stara Marija Peterelova iz okolice Domžal in 22 letna Minka Benedikova iz okolice Kranja.

Prvega je — obnovite naročnina!

PO SVETU

× Nova vrsta letede bombe. Iz londonskih poročil je razvidno, da se pojavlja »V 1« v vedno večji meri nad Anglijo. Londonski poročevalec švedskega lista »Afton Tidningen« javlja, da so bili zadnje dni doslej najmočnejši napadi letedih bomb. Menijo, da so oporišča nemških letedih bomb sedaj premestljiva ter da jih lahko s posebnimi za to izučeni delavci montirajo v eni roči. Izgleda, ko da uporabljajo Nemci sedaj neko večjo vrsto letede bombe, ki pred strmoglavljenjem odvrže še eno manjšo bombo, ki visi na padalu. Kakor poroča londonski poročevalec švedskega lista »Nya Dagligt Allehanda«, se je sedaj britanska vlada odločila, da bo uvedla proti nemškim letedim bombam že mnogo zahtevani krajevni način svaritve. Javnost naj ima dovolj časa, da se zakloni pred bombo, ki je usmerjena ravno na to področje. Poročevalec piše nadalje, da so v Londonu prepričani, da se bo nemška ofenziva z letedimi bombami več ali manj vztrajno nadaljevala.

× »Osvobodilca« v očeh Francozov. Francoski državni tajnik Marion se je bavil v svojem zadnjem radijskem govoru z angloameriškim načrtom v zvezi s Francijo za dobo po vojni. Po tem načrtu bi naj bila Francija zgrajena v primeru zavezniške zmage za trdnjavo proti boljševizmu, ki bi prevladoval v vzhodni in srednji Evropi. Marion je vprašal, zakaj so Angloameričani sedaj zvezani s Sovjeti ter jim celo pomagajo, da Sovjeti končajo svoj boljševiški na. rt, če hobejo potem zgraditi Francijo kot trdnjavo proti boljševizmu. Zakaj pa pomagajo sedaj v Franciji onim, ki sanjarijo o tem, da bi naredili iz Francije Sovjetsko republiko? — K temu še pripominjajo v francoskih vladnih krogih: Politika Angležev in Severnoameričanov nasproti prebivalstvu Normandije kaže, kakor piše vladni list »Moniteur«, da streme takoj zvanj »osvoboditeljje« za tem, da uvrste v svoje vrste Francoze za Kanadčani, Avstralci, Novozelanci, Južnoafričani in ameriški zamorci, da lahko »mro za angleški ali severnoameriški imperij. Končni rezultat »osvoboditve« pa ni bilo vgnezenje boljševizma z vsemi svojimi posledicami.

× Radio v Evropi. Po najnovejši statistiki, ki se nanaša na lansko leto, je v Evropi 49.336.052 radijskih sprejemnikov. Ker je računati, da odpadejo na vsak sprejemnik po štiri poslušalci, sledi iz tega, da šteje Evropa skupno okrog 200 milijonov poslušalcev.

× Ob priliki 374. rojstnega dne preroka Mohameda je priredil šah v Teheranu nedavno v svoji palači svečanostni sprejem. Razen članov vlade, poslancev, generalitete in visokih duhovnikov je bilo povabljenih veliko število drugih uglednih oseb.

× Žrtve kolere v Indiji. Kakor javlja ameriška poročevalska agencija »United Press«, je bilo v Bombaju objavljeno, da je zahtevala epidemija kolere v zadnjih treh mesecih v štirih okrožjih indijske province Behar 34.808 žrtev. Vest da spoznati, da niso britanske oblasti ničesar ukrenile, da bi ustvarile prebivalstvu za življenje potrebne pogoje.

× Španski narodni mučenik. V madridski cerkvi San Fernando el Grande je bila nedavno v prisotnosti vseh članov vlade, nuncija ter diplomatskega zbora velika spominska svečanost na čast umorjenemu vodji španake obnovitvene stranke, Calvu Sotelu, ki so ga pred 8 leti ubili v Madridu komunisti. Današnja Španija časti Sotela kot narodnega mučenika, ki je žrtvoval življenje za narodno vstajenje v boju proti marksizmu. Slovesnosti so se udeležili tudi številni španski generali, čijih imena so znana iz španske državljanske vojne.

× Dve sestri odlikovani z železnim križem. Zaradi vzglednega zadržanja v afriškem bojnem pohodu sta bili odlikovani dve nadaljnji sestri nemškega rdečega križa z železnim križem drugega razreda. Sestri Hanny Weber in Geolinda Münch, ki sta že od prvega dne v vojni službi, sta spremljali nemške čete na pohodu vse do El Alameina, kjer sta na izpostavljenih postojankah neumorno skrbeli za ranjence. Pri nekem napadu sovražniških letal sta dokazali ti dve sestri posebno junaštvo.

× Žalosten pojav. Angleški list »Truth« piše, da je spremljevalni pojav britanskih vojnih naporov ob času invazije neverjetno naraščanje kriminalnosti, spolne obolenosti in pljanstva med mladimi Angležinjami. Vsakdo bi se rad kakor koli že obogatil. Celo železnih »brokov« vojakov in mornarjev ter njihove revne imovine ljudje več ne ščitijo. Zločinski napadi, rop in umori niso nikaka redkost več. List pravi, da je Anglija trenutno v velikem socialnem in moralnem močvirju.

V Trnovem - Ilirski Bistrici

Vlak drvi mimo Prema, domovine pisateljice Lee Faturjeve in pesnika Dragotina Ketteja, in te kmalu pripelje do železniške postaje Trnovo - Ilirska Bistrica. Stopaš po lepi, široki, asfaltirani cesti proti Trnovemu. Če kreneš naprej proti Ilirski Bistrici, postaneš pred čedno poslikano, sicer skromno prtilično hišico št. 250. Tukaj je rodní dom nepozabnega dr. Ivana Laha, ki se je zmerom s ponosom skliceval na svoje trnovstvo. Tukaj je preživel svoja mlada leta, ki se je v njih nasrkal za vse življenje ljubezni do kraja. Ilirska Bistrica pa je tudi domovina pesnika in pisatelja Ivana Bilca. Pri svojem domu je imel lep obširen vrt, posajen s sadnim drevjem in trto, preprežen s stezicami. Pred hišo je bila pod orehom prijazna uta. Po uti in po klopek na vrtu je posedal s svojimi gosti-prijatelji. Tukaj je zlagal svoje pesmi. Znan je njegov verz o kozleški vodici. Verz je dal vklesati v kamen brat tedanjega kozleškega posestnika, bivši avstrijski general Valenčič. Po vsej bistriški okolici je znan Bilčev verz:

Kdor pil bo bistriško vodico,
imel bo bister um, zdravo glavico.

Reško in bistriško metropolo Ilirsko Bistrico s Trnovim obkrožajo Gradišče kjer so izkopali grobove iz davnih dni; nadalje Milonje, Sv. Ahac in Stražica, ki je vsa pokrita z gozdovi. Le na vrhu, kjer so nekoč bile straže za opazovanje v primeru turškega prihoda, je danes samo kamenje. Ilirska Bistrica in Trnovo sta strnjeno zazidani naselbini, ki vzbujata občudovanje zaradi svoje krasne lege, čistoče in smotrne uredjenosti. V zadnjih letih se je Ilirska Bistrica zelo razvila. Že od nekdaj je slovela po lesni industriji in trgovini.

Ilirska Bistrica je torišče marijivega, podjetnega dela v industriji, trgovini in obrti. Trnovsko prebivalstvo pa pripada po svojem poklicnem in

stanovskem delu predvsem poljedelstvu, dasi sta tukaj tudi trgovina in obrt precej razviti. Medtem ko je v Ilirski Bistrici sedež raznih oblasti, je v Trnovem sedež župnije in šolsko središče. V Ilirski Bistrici so med drugim sodnija, izterjevalnica, register in davčna uprava.

Če stopaš po Ilirski Bistrici in si jo natančno ogleduješ, boš postal pozoren med drugim zlasti na graščino, ki je last princa Schönburg-Waldenburga. Tudi občinsko poslopje je zelo lično. Ilirska Bistrica je zaslovela po parnih žagah, ki so tudi v žalostnih savojških časih ostale po večini v rokah podjetnih domačinov. Omeniti velja predvsem Tomšičevo in Samsovo. V Tomšičevem obratu so izdelovali les, zlepljen iz več plošč. Spominjamo se tudi Prve kranjske tvornice testenin »Pekatec«, ki so šle v ogromnih količinah po svetu. Kakor znano, je tovarna zgorela. Toda že več let pred tem ni obratovala. Podjetni lastnik je preselil torišče svoje zgladne delavnosti drugam. Če govorimo o Ilirski Bistrici in njeni okolici, ne smemo pozabiti na žnidaršičeve panje, ki so zasloveli daleč naokrog. Zdelovali so jih v obratu, ki je bil last Antona Žnidaršiča in Rudolfa Valenčiča. Naj pripomnimo, da je bilo že več desetletij sem na področju Ilirske Bistricice zelo lepo razvito umno čebelarstvo.

Prelepa je bistriška in trnovska okolica. Tod živi marljivo ljudstvo, ki je v težkih dneh ohranilo mir in zdravo razsodnost. Iz Ilirske Bistricice drži cesta naravnost v osrčje Istre. Nedaleč je zgodovinski Podgrad, nekdanje središče vseh okoliških istrskih vasi, ki pa je precej izgubil na svojem pomenu, ko je bilo sodišče preseljeno od tod v Ilirsko Bistrico. V Podgradu so nekaj časa gospodovali grofje Montecucoli. V Podgradu je več let živel in deloval skupno s Tomom Šorlijem pisatelj dr. Ivo Šorli. **Popotnik.**

Za zdravo pokolenje

Kaj je evgenika? To besedo ste gotovo že kdaj čuli.

Dobesedno pomeni nauk o blagorodnosti. Danes pa smo se navadili, da rabimo to besedo v mnogo širšem pomenu, ki se krije s pojmom ljudske plemenske higijene. Taka higijena skuša zagotoviti zdravje bodočih rodov, ne samo teh, ki so že na svetu. Narod ima samo takrat bodočnost, če ga tvori kar najširša plast duševno in telesno zdravih, polnovrednih, značajnih, pravno trdnih mož in žen. Ni dovolj, ako je taka samo njegova vrhnja plast, marveč je treba, da je vrlih ljudi zadostno število. Tega se narodi nekoč niso zavedali; šele novejša doba je dokazala pomenljivo resnico, da za narodovo bodočnost jamčijo samo zdravi ljudski sloji.

Pred več ko dva tisoč leti so imeli v Sparti na Grškem kaj stroke rasno-higienske postave.

Predvsem omenimo, da se je moral vsak moški oženiti; samcev Spartanci niso marali. To pa še ni bilo dovolj. Zakon je določal, da se morajo jalovi zakonci razporočiti. Tretja važna, dasi že bolj kruta odredba je bila, da so se morali unčiti pohabljeni novorojenčki, ki ne bi bili dovolj sposobni za življenje; izlagali so jih v gozdovih Tajgeta. Po teh odredbah lahko sklepamo, da so Spartanci zavedno izvajali rasno-higiensko politiko; da celo staremu veku ni bilo rasno-higiensko mišljenje tuje, dokazuje tudi grški modrijan Platon, ki je predlagal, naj se izbira zakonskega druga prepusti oblastvom, naj pa nikakor ne zavisi od varljive samovolje poedincev.

V starem Rimu so vpeljali kmalu po Kristusovem rojstvu zakon z izrecnim rasno-higienskim namenom, namreč Lex Julia et Papia Poppaea.

Ta zakon je določal, da smejo svoje premoženje voliti drugim samo oni, ki so dali državi vsaj tri otroke. V takratnem Rimu se je namreč tako razpaslo razkošje, da so premožni ljudje smatrali večji blagoslov z otroci za nadležno breme; preko dveh otrok se niso marali množiti. Omenjeni zakon je povzročil veliko porodov, ker so zakonci z več ko dvema otrokoma lahko zapuščali potomcem premoženje, česar jalovi ali mladoletni pari niso smeli. Ohranili so se nam številni sodni sklepi, ki kažejo, kako so se hoteli mnogi Rimljani izogniti ostrini tega zakona, ki je nalagal prestopnikom ostre kazni.

V starorimski državi je veljal nadalje zakon, da je celo ustmena obljuba dote pravno veljavna. Če je kak bogat stric v svojih veselih trenutkih obljubil revni nečakinji, da ji bo dal doto, ga je ta obljuba pred zakonom vezala; tako se je lahko omožilo marsikatero dekle, ki sicer v tistih denarja lačnih časih najbrž ne bi bilo dobilo ženina, čeprav je bilo zdravo kakor riba. Sploh so tisti časi pred 2000 leti v marsičem podobni današ-

Adalbert Stifter:

7

Gorski kristal

Prišla sta spet na led. Nista vedela, kako je led prišel sem, toda pod nogami sta čutila spolzka tla in čeprav niso bile tu nakopičene take grozovite razvaline kakor na tistem robu, kjer sta prebila noč, sta vendar videla in čutila, da gresta po gladkem ledu. Tu in tam sta videla kose ledu in že jih je bilo vedno več in so se jima bolj in bolj bližali in ju silili, da sta morala plezati.

Vendar sta zasledovala svojo smer.

Zopet sta plezala po skladovih. In spet sta se znašla na ledenišču.

Danes ob svetlem soncu sta šele lahko videla, kaj to je. Bilo je neznansko veliko, na oni strani so spet stale pokonci črne skale, štrlele so kakor val za valom, zasneženi led je bil stisnjen, nagrančen, dvignjen, kakor da rine naprej in valovi proti prsim obeh otrok.

V belini sta videla neštete naprej tekoče vijugave sinje pasove. Med onimi mesti, kjer so bili ledeni akliki kakor skupaj nametani, so tekli pasovi kakor pota, toda bili so beli. Tod so držala trda ledena tla in poleg so bili kosi, ki nikakor niso bili tako nakopičeni.

V te ožine sta šla otroka, ker sta pač hotela prekoračiti del ledovja, da bi prišla na gorski rob in da bi vendar že videla v dolino.

Ne besedice nista črhnila.

Dekletce je sledilo bratcu. Toda tudi danes je bil sam led, sam led.

Tam, kjer sta hotela prek, se je širil bolj in bolj.

Zdajci sta opustila prvotno smer in se napotila nazaj. Koder nista mogla hoditi, sta se pretipala

skozi kopice snega, ki je pogostokrat tik pred njunimi očmi prejenjal in se je pokazala temnomodra zev razpoklega ledu, medtem ko je prej bilo vse, vse belo. Toda za to se nista menila. Trudila sta se dalje da že enkrat prideta nekje iz ledovja.

»Sana,« je rekel deček, »mridva nikakor ne pojdeva med led, ker skozenj ne pr'deva. In ker nikakor ne moreva videti v našo dolino, bova šla naravnost po hribu nizdol. Morava priti v kakšno dolino, tam bova povedala ljudem, iz katere vasi sva, in nama bodo dali vodnika, da naju spremi domov.«

»Da, Konrad,« je pritrtila sestra.

In tako sta zdaj pričela hoditi po snegu v tisti smeri, ki se jima je pač ponudila.

Bratec je peljal sestrico za roko. Ko sta pa šla nekaj časa nizdol, se je v tej smeri nehalo pobočje in spet se je strmo vzpel sneg. Torej sta morala otroka spet izpremeniti smer in sta se spuščala vzdolž neke kotline. Toda tu sta spet našla sam led. Vzpela sta se torej po drugi strani kotline, da bi na katerem drugem kraju našla pot v dolino. Gladka plosčina ju je nekaj časa vodila navzdol, toda čez čas je strmina tako padala, da nista mogla zasaditi nožice, ker sta se bala, da bi takoj zdrknila nizdol. In spet sta morala poiskati smer, kjer sta lahko splezala navzgor, da najdeta drugo pot v dolino. Ko sta se dolgo vzpenjala po snegu in sta stekla po nekem ravnem hrbišču, je bilo spet kakor prej: all je sneg padal tako strmo nizdol, da bi strmoglavila, all pa se je spet vzpenjal, da sta se bala, da prideta na vrh gore. To se je kar naprej ponavljalo.

Hotela sta torej poiskati smer, v kateri sta prispela sem gor, da bi prišla spet tja dol do rdečega znamenja.

Ker ni snežilo in je bilo nebo tako jasno, je sodil deček, da bosta že spoznala tisti kraj, kjer

bi moralo biti znamenje, in od tam se bosta vrnila v domačo vas.

Dečko je to misel izpovedal sestrici in voljno mu je sledila.

Toda nikakor ni bilo mogoče najti poti na preval.

Naj je sonce še tako sijalo, naj so se še tako bleščali sneženi vrhovi in razprostrta snežišča, vendar nista mogla spoznati pokrajina, po katerih sta včeraj prišla gor.

Včeraj je bilo vse zamreženo od strahotne snežitve, da sta komaj videla korak pred seboj, vse je bilo nekam belo in sivo in se je mešalo med seboj. Samo skale sta videla, med katerimi sta šla. Tudi danes sta videla še mnoge skale, vse so bile podobne onim, ki sta jih videla včeraj. Danes sta otroka puščala sveže sledove v snegu; včeraj pa je padajoči sneg zakril vse stopinje. Na sam pogled nista mogla uganiti, katera pokrajina vodi proti prevalu, ker so bile vse pokrajine enake.

Sneg, sam sneg.

Šla sta pa vendarle venomer dalje in sta bila prepričana, da dosežeta svoje. Izgibala sta se prepadov in nista plezala po strmih vzpetinah.

Tudi danes sta večkrat postala, da bi prisluhnila. Toda tudi danes nista čula ničesar, niti najmanjšega glasu. In videti tudi ni bilo nič drugega kakor sam sneg, sam svetli beli sneg, iz katerega so tu in tam štrleli črni robovi in črna rebresa.

Naposled se je dečku zazdelo kakor da vidi na daljnem poševnem snežišču poskakujoč ogenj. Zdaj se je dvignil, zdaj se ponižal. In otroka sta ga zdaj videla, zdaj ne.

Postala sta in negibno strmela v tisto smer. Plamen je venomer poskakoval, da se je zdelo, kakor da se jima bliža. Kajti videla sta ga vedno večjega in poskakovanje je bilo vedno bolj razločnejše. Ni več izginjalo tako pogosto in na tako dolg presledek kakor prej.

njim, pa tudi v tem, da niso spoznali — kakor večina ne spozna še danes — dragocene resnice, da je čvrsto zdravje najboljša nevestina dota in ženina dedščina.

Kaj so mislili stari pravniki o ženitvi in možitvi krvnih sorodnikov?

Znano je, da celo npravi preprostega ljudstva nasprotujejo zakoni med sorodniki. Sodobna veda zavzema približno enako stališče; po njenih raziskavanjih je pričakovati zdravih otrok v zakonu med bližnjimi sorodniki samo tedaj, če sta ženin in nevesta izredno zdrava in če ni v rodbini niti najmanjših dednih slabosti. V veliki večini rodbin pa najdeš gotovo kakšno dedno slabost, zato po verjetnostnih pravilih Mendlovega zakona o dednosti narašča nevarnost, da bodo potomci podedovali od obeh roditeljev isto dedno slabost, ki bo dobila tem hujšo podobo, čim tesneje je krvno sorodstvo. V davnih časih niso poznali te nevarnosti. Egipčovski faraon Ramzes, ki je vladal pred kakimi 4000 leti, je bil oženjen z dvema svojima sestrama, pozneje pa si je pritegnil v harem še dve svoji hčeri. V stari zavezi sv. pisma najdemo že prepoved zakonov med bližnjimi sorodniki, vendar so še vedno dopuščali dalekosežne izjeme. Rimska Cerkev je prepoved zakonov med krvnimi sorodniki raztegnila zelo daleč in je stoprav leta 1918. izpremenila svoj zakon v toliko, da dopušča zakone v sedmem in osmem kolenu brez posebnega dovoljenja. Kot absolutna, torej za zakonsko zvezo povsem nedopustna kolena pa smatra samo ona, pri kateri tudi naši paragrafi prepovedujejo zakon: namreč pri polukrvnih in polnokrvnih sorodnjakih in sorodnikih vzpenjačajo se in padajoče linije. Pravoslavne cerkve so še strožje: pri njih je absolutno zabranjen zakon celo med pripadniki četrtega kolena. Ondi je torej nedopusten zakon n. pr. med bratrancem in ujno.

Zelo važna zadeva rasne higijene je boj zoper vtihotapljanje težkih nalezljivih boleznih v zakon.

To pa iz več vzrokov. Kajkrat je drugi zakonec s skrivnoma pridobljeno boleznijo tako oškodovan, da dobi le malo ali nič potomcev. Vendar spojeni otroci pa kaj lahko nalezijo že kot plod bolezenske kali, ali pa se okužijo z njimi kot dojenčki; take otroke čaka nadležno hiranje ali zgodnja smrt.

V večini držav lahko sklepajo zakon osebe, ki imajo nalezljivo bolezen; ne zahtevajo od njih zdravniškega potrdila, ali so zahtevi ozdrave ali ne. Stari nemški zakon o pobijanju spolnih boleznih z dne 1927 je tudi še zastopal to stališče. Sicer je nalagal onemu, ki ima tako bolezen, dolžnost, da to odkrito pove zaročenki, oziroma narobe ter nje zakonitemu zastopniku (staršem), vendar pa v takem primeru ni zabranjeval sklenitve zakonske zveze, če sta — a ijo oba zaročenca. V nekaterih drugih deželah pa so zakonodajalci takrat šli dalje. Na Norveškem je moral imeti za sifilisom bolna oseba posebno dovoljenje,

če se je hotela poročiti. V Mehiki in Perziji, ki sicer nista posebno kulturni državi, se za vsako sklenitev zakona že dolgo zahteva zdravniško dovoljenje. V Nemčiji rasni higieniki pred letom 1933 niso šli tako daleč; zahtevali so prejševem to, da si oba zaročenca pred poroko obvezno zamenjata zdravniški spričevali; če se kljub dognani dedni ali nalezljivi bolezni hočeta vzeti, naj se zgodi po njuni volji. To seveda ni zadostovalo. Nato so v Nemčiji vpeljali običaj, da so vsakemu ženinu in nevesti, ki sta se priglasila za sklenitev zakonske zveze, izročili po državnem zdravstvenem uradu sestavljeno opozorilo, kakšne nesreče lahko prepreči zdravniška preiskava obeh zaročencev pred poroko. Seveda je večina teh listkov sfrčala v kot, ne da bi dosegli kak uspeh. Šele narodnosocialistični zakoni so strogo določili, kako se mora varovati rasna higiena nemškega naroda. Vseh podrobnih določil tu ne moremo navesti. Omenimo naj samo, da je na primer za pripadnike SS potrebno posebno poročno

Kako pravilno spravljamo sadje?

Ni je menda napake, ki bi se ponavljala v našem sadjarstvu s tako doslednostjo in vztrajnostjo, nego je prerano spravljanje sadnega pridelka. Ne le, da poškodujemo pri tem dreve, ker mu polomimo rodni les, je tako, s silo potrغانo sadje malo vredno, naj si ga že uporabimo za dom ali za prodajo. Ker ima premalo sladkorja, ne da niti trpežnega in okusnega sadjevca, na trgu pa pokvari cene še dobremu blagu.

Bolj nego malo kje drugod je v sadjarstvu odvisna vrednost pridelka od časa in načina spravljanja. Pravočasno in pravilno spravljeno sadje zaleže, uporabljeno na ta ali oni način, mnogo več nego ono, ki ga obereemo prekasno ali prerano. Ako obramo prerano ali prepozno, se kakovost najfinejših namiznih sort tako poslabša, da niti toliko niso vredne kakor najnavadnejše gospodarsko ali možno sadje.

Kdaj obramo pečkasto sadje?

Po času užitnosti delimo jabolčne in hruškine sorte v tri skupine: 1. rane ali poletne, 2. jesenske in 3. zimske ali pozne sorte. Z ozirom na zrelost pa razlikujemo zrelost na drevesu in zrelost za uživanje.

Na drevesu so plodovi zreli tedaj, ko dosežejo ono stopinjo zrelosti, ki je potrebna, da se morejo razviti vse njihove dobre lastnosti. Kdaj je sadje na drevesu zrelo, spoznamo najzanesljiveje po tem, da začne zdravi plodovi odpadati, oziroma da se dajo utrgati, ne da bi se poškodoval pecelj ali odlomil rodni les.

V kolikor gre za poletno in jesensko sadje, se moremo ravnati po teh znakih, ne pa pri zimskem sadju, pri katerem omenjeni znaki žal navadno ne veljajo. Tudi poedinne sorte se tukaj močno razlikujejo: dočim se plodovi pri šampanjski reneti in Boikovem jabolku skoraj vedno trdno drže in jih težko utrgamo, odpadejo pri be-

dovoljenje, ki se izda na podlagi dokazil, da sta ženin in nevesta v vsakem pogledu neoporečna.

Vprašanja, ki smo se jih dotaknili na tem mestu, so vedno bolj pereča in je treba, da vsak pozna zahteve rasnih higienikov. Znova in znova se vračamo k temu, da za narod ni važno veliko število otrok, da pa je silno važno, koliko otrok pride docela zdravih, življenja sposobnih na svet. Noben narod, ki veruje v svojo bodočnost, ne sme pozabiti, da ga ne ščitijo toliko armade kolikor higijenske in zlasti rasnohigijenske odredbe, ki regulirajo njegovo obnavljanje. Mi smo v tem pogledu še daleč zadaj. Po vojni bo pač treba uradno nadzorovati, ali sta si zaročenca pred poroko zamenjala zdravniški spričevali in ali po vsem, kar vesta, še vztrajata na sklenitvi zakona. Zdravniške ugotovitve pa naj se omeje vsaj na spolne in duševne bolezni ter na odprto tuberkulozo. Vsi, ki jim prospeli in zdravje slovenskega ljudstva ni prazna beseda, se bodo ob vsaki priliki potegovali za to zahtevo.

ličniku, pri voščenci in drugih sortah često že zaradi lastne teže.

Poletno in jesensko sadje

K poletnemu sadju prištevamo iz večine vse one sorte jabolk in hrušk, katerih plodovi so užitno zreli že na drevesu, ali z drugimi besedami: so užitni takoj, ko jih utrgamo z drevesa. Semkaj spada tedaj vse, kar je užitno zrelo v drugi polovici julija, avgusta ali v prvi polovici septembra meseca.

Pri ranem sadju ne smemo predolgo čakati z obranjem, marveč ga je treba potrgati nekaj dni prej, preden je popolnoma zrelo. Ako bi ga obrali, ko je že užitno, bi izgubilo preveč kisline, postalo bi kaj kmalu močnato in neokusno. Da bi trpela pri tem tudi trpežnost, ki je pri poletnem sadju še itak zelo kratka, ni treba posebej poudarjati.

Slično nam je ravnati z jesenskimi sadjem, h kateremu spadajo vse one sorte jabolk in hrušk, ki so godne v drugi polovici septembra, oktobra in v prvi polovici novembra. Tudi jesensko sadje obramo, preden je docela zrelo na drevesu, vendar ko so plodovi popolnoma razviti in so pečko že potemnele.

Postati je glagol mladeniča, biti je glagol moža, imeti je glagol starčka.

V zaničevanju pravil sta si genj in šušmar enaka.

Marsikdo teže prenaša tujo srečo kakor lastno nesrečo.

Pozabiti se pravi podzvedno odpustiti.

Čez čas sta zaslislala v tistem sinjem ozračju rahel, zelo rahel glas, kakor da zveni iz pastirskega roga. Dolgo, zateglo. Kakor po nagibu sta otroka močno zavpila.

Čez čas sta spet čula zategli glas. In spet sta zavpila in sta na mestu obstala. Ogenj se je bližal.

Tretjič ta zaslislala zategli glas, tokrat različneje. Otroka sta spet odgovorila z glasnim krikom. Po daljšem presledku sta spoznala tudi ogenj. Saj to ni bil plamen — bila je rdeča zastava, ki jo je nekdo dvigal. Isti mah se je bliže in bliže oglašal pastirski rog in otroka sta se odzivala.

»Sana«, je rekel bratec, »to so ljudje iz naše vasi! Poznam zastavo. To je tista rdeča zastava, katero je tuj gospod, ki je z mladim lovcom iz Jelšovja naskočil goro, zasadil na vrhu, da bi jo gospod župnik videl z daljnogledom, kar naj bi veljalo za znamenje, da sta onadva prišla na vrh; in to zastavo je tuj gospod potem podaril gospodu župniku. Ti si takrat bila še majhen otroček.«

»Da, Konrad.«

Čez čas sta otroka videla tudi ljudi: zbrane ob zastavi. To so bile črne pike, ki so se nekako premikale. Glas pastirskega roga se je zdaj pa zdaj ponovil in se je bolj in bolj bližal. Otroka sta se vsakokrat odzvala.

Naposled sta videla čez sneženo pobočje, da se bliža v njuni smeri vedno več mož, ki so se spustili po snežišču na smučeh. V sredi so imeli zastavo.

Ker so se bolj in bolj bližali, sta jih spoznala. Tisti tam je bil pastir Filip s svojim rogom, potem njegova dva sina, mladi lovec iz Jelšovja in več vaščanov.

»Bog bodi zahvaljen!« je zavpil Filip. »Tukaj sta! Vsa gora je polna ljudi. Naj vendar kdo steče na planino in naj pozvonil, da bodo oni tam

okrog čuli, da smo ju našli. Kdo drugi pa mora na Strmec, da bo tam zasedil zastavo; naj jo vidijo v tisti dolini in naj streljajo s topiči, da bodo vedeli oni, ki iščejo na drugi strani, v trškem gozdu! V naši vasi pa naj zažgo ogenj, da se bo visoki dim videl vsepovsod in da bodo vsi, ki so na gori, pozvani na Srednjo planino. To vam je Božič!«

»Jaz hitim na Srednjo planino,« je rekel nekdo.

»Jaz ponesem zastavo na Strmec!« je rekel drugi.

»In mi spravimo oba otroka na Srednjo planino, kolikor bomo pač zmogli, tako nam Bog pomaga!« je rekel Filip.

Eden izmed Filipovih sinov je ubral pot nizdol, drugi je šel z zastavo po snežišču.

Mladi lovec iz Jelšovja je prijel dekletce za roko, pastir pa je prijel dečka. Drugi so pomagali, kolikor so pač mogli. Tako se je pričel pohod.

Pot se je vila v zavojih. Zdaj so šli v eno smer, že so ubrali drugo na nasprotno stran, zdaj so šli nizdol, potem spet navzgor. Venomer so morali po snegu, zgolj po snegu, in pokrajina je bila venomer enaka. Čez strma pobočja so si pomagali z derezami, nesoč oba otroka.

Naposled, po dolgem času, so zaslislali zvonček. Njegov glas je blago in prijetno zvenel do njih in to je bil prvi znak, ki so ga nižje pokrajine poslale sem gor. Zdaj so bili res že precej nizko. Kajti videli so za seboj veliko sneženo glavo, ki je kipela nad njimi prav visoko in sinje. Zvonček, ki so ga čuli, pa je zvenel na Srednji planini, in sicer zato, ker je bilo dogovorjeno, da se tam zbere vsi reševalci. Ko so prišli spet dalje, so v tistem ozračju rahlo začuli strele topičev iz doline. Topiči so bili zažgani, ker se je na Strmcu pojavila rdeča zastava. In potem so videli, da se dvigajo v zrak vitki stebri dima.

Ko so nekaj časa šli še po položnem pobočju,

so zagledali planinsko kočjo na Srednji planini. Napotili so se tja. V kočji je gorel ogenj.

Mati obeh otrok je bila pred kočjo. S strašnim vzvikom je omahnila v sneg, ko je videla prihajati oba otroka z lovcom iz Jelšovja. Potem pa je stekla k njima, ju stisnila k sebi, ogledovala ju je od vseh strani, hotela jima je dati jesti, hotela ju je greti, hotela ju je položiti v seno, ki je bilo zanju pripravljeno. Toda kmalu se je prepričala, da sta otroka zaradi njenega veselja močnejša kakor si je bila mislila, da sta potrebna samo majhno tople jedi, s katero jima je takoj postregla, in da si morata samo malo odpočiti, v čemer so jima tudi brž ustregli.

Ko je po kratkem poročilu obeh otrok spet prišla skupina mož po snežni planoti in je planinski zvonček še vedno donel, sta otroka z drugimi vred stekla iz planinske kočje, da bi videla, kdo vse prihaja. To je bil čevljar, nekdanji planinski plezalec, s planinsko palico in derezami, ki so ga spremljali prijatelji in tovariši. Njun očka.

On pa je onemel, vzdrhtel je in stekel k njima. Potem je zganil ustne kakor da jima hoče nekaj reči, rekel pa ni nič, pritegnil je otroka k sebi in ju držal dolgo, dolgo. Potem se je obrnil k svoji ženi, jo prišel k sebi in vzkliznil: »Sana, Sana!«

Čez čas je dvignil klobuk, ki mu je bil padel v sneg. Stopil je med moža in je hotel govoriti. Rekel pa je samo:

»Sosedje, prijatelji, zahvaljujem se vam!«

Ko so še počakali, da sta se otroka dovolj odpočila, je rekel:

»Zdaj, ko smo vsi skupaj, pa lahko v božjem imenu odrinemo.«

»Menda še nisimo vsi,« je rekel pastir Filip, »toda kar jih še ni, vedó po dimu, da imamo oba otroka in bodo že prišli domov, ko bodo planinsko kočjo našli prazno.«

In odpravili so se k odhodu. (Konec prih.)

Znanost v gospodinjstvu

Naš vrt v avgustu

Na zelenjadnem vrtu sejemo na izpraznjene, pognojene in prekopane grede špinačo, repo, redkev, motovilec, konec meseca tudi zimsko solato. Sadimo še ohrovt, rdeče zelje, listnati ohrovt in endivijo. Paradižnike oskrbujejo kakor prejšnji mesec, le da odstranjujemo tudi suhe liste, nikdar pa zelenih. Nad petim plodnim nastavkom porežemo vrhove, da pospešimo zorenje plodov. Pobiramo dišavnice, jih vezemo v snopke in sušimo na zraku. Trajne dišavnice razmnožujemo z delitvijo močnejših gromov. Nabiramo semena. Večkrat pregledamo kapusnice, posebno zelje, in oberemo zalego (jajčeca) kapusovega belna, ki je na spodnjih straneh listov. Razmnožujemo še jagode s pritlikinami. Starejše nasade gnojimo, da pospešimo tvorbo popkov za prihodnje leto.

V sadovnjaku podpiramo močno obloženo sadno drevje. Poletne hruške in jabolka obiramo nekaj dni prej, preden na drevju popolnoma užito dozore. Obiramo z rokami ali obirači. V avgustu cepimo (okuliramo) sadno drevje, pa tudi vrtnice na speče oko.

V mirnih in sončnih dneh, kmalu po dežju bomo dosegli najboljše uspehe, ker so tedaj divjaki najbolj sočni. Na sadnem drevju popuščajo zajedalci, zato pa pridno pobiramo odpadlo sadje. Zgodnje, že skoraj zrele vrste porabimo v kuhinji, slabo in bolno sadje pa pokrmimo ali porabimo za kis ali sežgemo in globoko zakopljemo v zemljo. Po potrebi še enkrat škropimo proti škrlupu in jabolčnemu zavijaču. Pripravimo vse potrebno za sušenje sadja. Če nimamo sušilnic, si poskrbimo lese za sušenje v pečeh in štedilnikih.

Pri vrtnicah in dalijah porezujemo odcvetele cvetje. Delimo in presajamo odcvetele trajnice. Sadimo na določene grede nageljne, mačehe, potočnice, marjetice, zvončnice in druge dvoletne cvetlice. Obrezujemo seči, če jih že nismo obrezali v juliju. S potaknjenci razmnožujemo pelargonije, fukcije in nageljne. Ob dežju postavimo listnate rastline na dež. Konec meseca sadimo v lončice čebulnice in jih zakopljemo v zemljo na vrtu ali topli gredi, da se bodo do jeseni dobro ukoreninile in cvetele za božič.

Na vrtu je mnogo plevela in raznih odpadkov. Vse nalagamo na kompost, ki ga v avgustu prekopljemo in zalijemo z gnojnico ter pokrijemo s prstjo.

Drobni nasveti

Vodo, v kateri se je kuhaj olupljen krompir, s pridom uporabimo za snaženje srebra in za pranje vezenin. S krompirjevimi olupki pa lepo očedimo kozarce in steklenice; z njimi odpravimo

Poskus, da bi se pokvarjena živila napravila spet užitna, je v večini primerov samo zgrešena štedljivost. Zlasti pokvarjeno meso ostane v vseh primerih neužitno, kajti proizvodi razpadanja po bakterijah, ki povzročajo gnilobo, spadajo med najhujše strupe, ki jih ne odpravi niti najbolj vneto kuhanje. Posebna nevarni pa so ti strupi, ker so v mesu (zlasti tudi v klobasah), še preden se da po duhu ugotoviti, da je meso pokvarjeno. Na zunaj se začetek gnitja pozna po sivi ali celo vijoličasti barvi, po zamazani površini mesa in po tem, da se prstni odtis na njem dalj časa ohrani, — a ti znaki niso vedno vidni.

Zmota, da se dá pokvarjeno meso popraviti s kuhanjem, sloni na zamenjavi s sterilizacijo, a kuhanje uniči le škodljive glivice same, ne pa njihovih strupenih proizvodov. Gnitje je razpadanje beljakovin, vretje pa je razpadanje sladkornih vrst po glivicah in bakterijah. Ker so njih odporne kali in trosi v ogromnih množinah v ozračju, je vsa skrivnost konserviranja jedil v tem, da se živila zrakotesno zapro, čim smo s kuhanjem uničili nevarne klice v njih. Živila se dajo pripraviti tako, da bakterije v njih ne morejo več živeti.

Medtem, ko so po gnitju pokvarjena živila vedno neužitna, vretje in plesen za naša živila nista vedno nekaj slabega. Marsikdo cení sir na primer šele tedaj, ko so se na njem naselile glivice plesni.

Vretje ni pomembno samo za pivovarne in kletarne. Tudi v gospodinjstvu ima svoj pomen — to se pokaže nazorno tedaj, kadar presenečeni gospodinjti nenadoma raznese kak kozarec z vkuhanim sadjem. V tem primeru so glivice, ki jih vkuhanje ni vseh uničilo ali ki so prišle pozneje kako v kozarec, razkrojile sladkor sadja v alko-

hol in ogljikovo kislino, ki potem s svojim pritiskom raznese kozarec.

Tudi skisanje mleka je proces vretja. Glivice so tu mlečni sladkor spremenile v mlečno kislino. Ta kislina umori bakterije, ki bi lahko povzročile gnitje mlečne beljakovine — kazelna — zato nam je sedaj jasno, zakaj se kislo mleko nekaj časa samo konservira.

Kuhanje mleka uniči te glivice, ki povzročajo njegovo skisanje, zato se skuhano mleko lahko skvari. Tudi važne vitamine uniči daljše segrevanje mleka. Zato skušajo danes na različne načine s toploto do 70 stopinj uničiti škodljive klice, vitamine pa ohraniti oziroma še povečati, na primer z obsevanjem s ultravioletnimi žarki. Tu gre pred vsem za vitamin D, ki preprečuje rahitčnost.

Bakterije bi lahko imele še drugo pomembno vlogo za gospodinjstvo. Kakor so pokazali najnovejši poskusi, bi bile namreč sposobne razstrupiti svetilni plin. V tem plinu je prav za prav ena sama strupena sestavina, ogljikov oksid, in tega lahko spreminjajo neke bakterije v neškodljivi metan. Plinarne bi morale biti opremljene seveda s posebnimi napravami za razstrupitev plina s bakterijami. A to bi bilo nad vse važno, kajti raziskovanja nemške zdravnice dr. Klare Benderjeve so ugotovile, da učinkuje ogljikov oksid že v najmanjših količinah uničujoče na človeka, zlasti pa na njegov živčni sistem. Premnogo primerov nespečnosti, slabega spomina, naduhe, močnega srčnega utripa, neteka, glavobola, bljuvanja itd. gre na rovaš neznatnih sledov svetilnega plina v zraku! Marsikdo je iskal zaradi tega zdravja v zdraviliščih, z obsevanjem in podobnim. Namestu da bi popravil sebe z večmi stroški, bi mu pa zadostovalo, če bi z majhnimi stroški popravil svoj plinski štedilnik.

tudi kamen, ki se nabira od vode v kotlih. Olupke natresemo v kotel in počakamo, da v njem voda zavre.

Papir, ki se je zmečkal, poravnamo, če ga nekoliko ovlažimo, položimo nanj gladko desko ali lepenco in ga obtežimo za nekaj ur s težkim predmetom, ki povsod enako pritiska.

Orehova jedra se osvežijo, ako jih polijemo z vročo slano vodo ali če jih denemo za nekaj ur v mrzlo vodo.

Plesnoba je neka vrsta glivice, ki se razbohotijo povsod, kjer je vlaga, a ni dovolj zraka in svetlobe, da bi se ta vlaga sprosti sušila. Posebno škodljiva zdravju je vlaga v stanovanjih, na zidovju. Plesnobo z zidovja odpravimo, ako postavimo v dotični prostor nekaj posod s suhim žganim apnom; ko apno vsrka vlago, ga moramo posušiti, potem ga lahko zopet iznova uporab-

ljamo v iste svrhe. Tudi če večkrat pokadimo z žveplom v stanovanju, preženemo plesen. Z lesa odpravimo plesen, ako ga umijemo s segretim špiritom ali močnim kisom. Plesnivo usuje odrgnemo z raztopino formalina ali z močnim kisovim cvetom. Plesnive čevlje skrtačimo in nato nateremo s terpentinom, z razredčeno karbolno kislino ali z razredčenim glicerinom. Plesen s tapet odstranimo, ako jih namažemo z raztopino enega dela salicilove kisline in štirih delov špirta.

Potenje rok je neprijetna zadeva, ki jo je težko odpraviti. Umivati jih je treba v topli milnici, v katero vsakokrat kanemo par kapljic benzoove tinkture. To napravimo zvečer. Zjutraj pa izmijemo roke in s pomočjo čopiča po dlaneh omočimo s formalinim špiritom. Preko dneva pa si parkrat dlani namažemo z mešanico petih delov limonovega soka in enega dela špirta.

Mirko Ljubič:

Zgodba o prešičku

Prav za prav še danes ne vem, odkod sem bil zbral ves pogum in se lotil te kupčije, a preden sem bil vse pošteno premislil, sem bil že lažji za tisoč in dvesto lir in v mojem naročju je ležal pravi in pristni pujskec s kocinami in repkom vred in se neusmiljeno dri. Strašno me je bilo sram zaradi mimoidočih ljudi, posebno še, ker se je pujskec tako dri, kakor bi objokoval smrt vseh svojih prednikov. Ucvrl sem jo po cesti, da pridem čim prej domov in se znebim cvilečega bremena. Prav ko sem zavil proti hiši, mi pride nasproti gospod Gobeždač, ki me že pol leta zaradi nekega majhnega zneska nekako postrani gleda in se mi prav prijazno odkrije. Ves zmeden nad njegovo prijaznostjo sežem za klobukom, a glej ga spaka, pri tem pozabim na pujska in ta mi jo v diru ucvrte po cesti v nemalo uživanje mimoidočih. Po dolgem trudu se mi je vendar posrečilo ujeti ubežnika in ga srečno prinesti domov.

»Ja, kdo ti je pa rekel, da mi prineseš to mrho v hišo? Misliš, da ga bom jaz krmila? Če si imel odveč denarja, bi mi rajši čevlje kupil, saj jih krvavo potrebujem!« Tak je bil pozdrav moje boljše polovice. »Koliko si pa prav za prav plačal za to dolgonoso in skokonogo pošast?«

Upal sem si zajeceljati: »Tisoč in dvesto lir.« »Kaj? Tisoč dvesto lir? Si ponorel? Za to ničvredno svinjsko mrho, ki še zavihanega repa nima! Morda je celo bolan. Kaj, če nima kuge? Se otroci se lahko nalezajo. Oh...«

Nikdar še nisem slišal, da bi kdaj kak otrok zbolet za svinjsko kugo in sem hotel ugovarjati, kar stopi v kuhinjo sosedja gospa Vida.

»Kaj slišim? Prašiča ste kupili? Ga lahko vidim? Kaj, tole je prašič? Sem mislila, da je hrt. No, to so vas pošteno naplahtali. Koliko ste dali zanj?«

Skrivaj sem se pokrival.

»Tisoč dvesto lir, gospa. Možakar, ki mi ga je prodal, je rekel, da bo do zime tehtal najmanj 150 kil, ker je izredno ješč.«

»Stopetdeset kil? Tale? To lahko komu drugemu pravite, a ne meni. Saj sem vendar s kmetov doma in se na prašiče razumem. Mene bi poklicali zraven, pa bi vam izbrala krasnega pujska, takega, kakršen je naš. Saj pravim, ti moški...«

Svoje sem si mislil, rekel pa nič. Kar stopi moja žena s pobilskajočimi se očmi.

»Kaj pravite, gospa Vida? Ta prašič je kolosalna žival. Ko se bo zredil, bodo njegove noge kar izginitle v slanini. Tudi jaz se razumem na prašiče, čeprav nisem s kmetov doma in vem, da so ravno taki s črnimi pikami po trebuhu najbolj hvaležni za rejo. Tisoč dvesto lir ni danes vendar noben denar za tako dragoceno žival kakor je prašič. Stavim, da bo naš do zime tehtal več od vašega. Za to bom že jaz skrbela.«

Gospa Vida se je namrdnila.

»No, to bomo še videli,« je zafrkljivo pristavila in odšla nekoliko užaljena iz kuhinje.

Da, da, ženske so sfinge, tako je dejal Diogenes ali pa Jurij s pušo, ne vem, kdo je že bil, ampak uganil je brez dvoma.

Zvečer srečam v gostilni prijatelja Pepeta. Med nami povedano, najino prijateljstvo traja le od prvega do petega v mesecu, ko si medsebojno čestitava. Pozneje, ko zavlada suša in z njo nezogibna in prisiljena prohibicija, sva oba tako sitna in slabe volje, da greva drug mimo drugega z navadnim »servus«. Toda to pot, četudi smo že v precej visokem mesečnem krogotoku, mi navdušeno pomaha.

»Alo, boš dal za kilo?« mi zašepete tako nežno, da so zašklepetala stekla v oknih kakor ob eksplozivni trstokilne bombe. Imel sem le še par zaflikanih »kovačev« v žepu, kar bi komaj zadostovalo zame, če bi do konca meseca žull

skromno dnevno po dva deci. Zato skušam narediti najbolj nedolžen in presenečen obraz.

»Danes, enaindvajsetega, za celo kilo? Ti si ga menda že precej danes, prijateljček, in ga nisi več potreben.«

»Boš ti mene vlekli, ti pokrita rihta. Kaj misliš, da nisem zvedel, kako krasnega prašiča si danes kupil. In kar tri jurje si zanj odrinil. Ti se boš na debelo mastil, a za prijatelja še kila vina nimaš.«

»Ne kriči, prosim te, ne kriči. Saj bom plačal za liter. Ampak, povem ti, to ni bil noben krasen prašič in nisem dal zanj tri jurje. Uboga, majhna mrcinca je bil in je veljal le sedemsto lir,« sem se skušal boječe izmuzniti.

»Eh, kaj to mene briga! Tisoč več ali manj, saj ga nisem jaz plačal. Ampak, falot ti bom rekel, če me ne povabiš na kolino.«

»Na kolino te gotovo povabim.«

»Daš roko?«

»Seveda, tu jo imaš.«

Na poti proti domu me sreča gospod Grablja.

»Eh, eh, gospod predragi, kako, kako vam kaj gre? Kaj sem hotel reči...«

»O, hvala, gospod Grablja, še nekako. Ne preveč, pa bo že.«

»Eh, kaj sem hotel reči... ali mi ne bi hoteli sedaj vrniti tistega malenkostnega zneska — dva tisoč lir, ki sem vam jih pred kratkim posodil?«

»Kako, sedaj naenkrat? Saj ste mi vendar dejali, da se vam ne mudi in da lahko plačam, kadar bom mogel.«

»Pač, pač, eh, imel sem nekaj zgube v kupčijah, veste, manjka mi denar, pa sem mislil, da bi mi mogoče vrnil tisto, eh, ko ste danes, kakor sem slišal, kupili dva tako krasna prašiča!«

»Aha, v tem grmu tiči zajec,« sem si mislil in se mu zarežal v obraz: »Prav tako je, gospod Grablja. Kupil sem dva, ne dva, pet krasnih prašičev in denar vam vrnem tistega dne, ko ustanovim prašičjo farmo. Zbogom!«

Rešitev človeštva pred osepnicami

Zdravnik Edvard Jenner, rojen 17. maja 1749, umrl 26. januarja 1823, si je pridobil zasluge za narodno zdravje s svojim izumom cepljenja proti osepnicam ali kozam ter tako postal eden največjih dobrotnikov človeštva.

Osepnice so bile v prejšnjih stoletjih ena najstrašnejših morilk človeštva. Posamezna obolenja so bila težka in nevarna; oni, ki so jo preboleli so imeli za vse življenje skazane obraze in mnogi so celo oslepel. V epidemijah pa, ki so zahtevale na tisoče žrtev, se je razširjala bolezen tem lažje, ker se je niso znali obvarovati in ubraniti. Po izkušnjah, da človek, ki je kože prebolel, le izjemoma znova oboli, so poskušali v orientu povzročiti lažje obolenje z inokulacijo (cepljenjem od bolnika). To sredstvo povzroča samo lahko obolenje. Soproga angleškega poslanika v Carigradu je dala l. 1717. tako cepiti svoje otroke in s tem tudi po Evropi v nekaterih krogih razširila to metodo. A bilo je to obolenje še zelo nevarno. Ko so inokulirali pruske prince, so bile po vsej državi molitve za srečen izid.

Zdravnik Jenner je opazoval, da se pri kravah na vimenih pojavljajo osepnicam podobni izpuščaji ter da lahko mlekarice pri molži od tega dobe kratkotrajno obolenje, ki jih varuje pred osepnicami. To je bilo mlekaricam dobro znano. Ta opazovanja so privedla do cepljenja, ki je povzročalo le malo težav in nobenih nevarnosti. Leta 1796 je Jenner cepil nekega dečka z limfo iz prsta žene, ki se je pri molži na ranjenem prstu inficirala. Na istega dečka je precepil pozneje prave osepnice brez reakcije — dokaz, da je bil proti njim imuniziran. Razni poznejši njegovi poskusi so imeli vsi povoljne uspehe, tako da je obelodanil svoje odkritje. Kmalu se je povsod razširilo.

Odkar se je Jennerjev izum razširil in udomačil pri vseh narodih, so postale osepnice izredno redka bolezen in izgubile so svojo grozoto. Vendar povsem še niso zatrite in zato je potrebna pozornost in obvarovanje pred njimi. Cepljenje je navzlic neovgrljivim dokazom in njegovemu velikemu pomenu in uspehu našlo dokaj nasprotnikov. Države so pa, videč veliko korist za narodno zdravje, večinoma uvedle obvezno cepljenje otrok, šolarjev in vojakov ter zlasti v času, ko se pojavijo obolenje, odredajo ponovno cepljenje (revakcinacijo), ker se je izkazalo, da imuniteta oslabi s časom ter ne traja vse življenje, kakor se je prvotno mislilo. Profesor Nothnagel je iz lastnih izkušenj med vojno l. 1870 pripovedoval, da so nemški vojaki, ki so bili vsi revakcinirani, oboleli le v neznatni meri in v zelo majhnem številu, francoski pa, kjer ponovno cepljenje še ni bilo izvedeno, v mnogo težji meri in večjem številu. Ko je neki zdravnik v času epidemije na štajerskem cepil vse bolnike v nekem zavodu, je opazil, da so moški, ki so bili kot vojaki oziroma še pozneje kot v svetovni vojni vpoklicani, torej večkratno cepljeni, mnogo manj reagirali nego

ženske, ki so bile večinoma cepljene le v otroških letih — znamenje, da bi moški le redkeje in lažje oboleli kakor ženske. Torej priporočamo vsakomur, da ne opusti prilike ponovnega cepljenja proti kozam ter se tako zavaruje proti obolenju. Saj so nepravilne in težave, združene s cepljenjem, malenkostne, uspeh pa tako velik in blagodejen, da je zares greh, ako se zanemarja to sredstvo.

Ko je bil pisec teh vrstic deček, je vprašal svojega deda, kako da ima dr. V. Z. (takrat znan ljubljanski veljak) tako razoran obraz. Povedal mu je, da je to posledica hude bolezni, osepnic, in je, da je dobil, ker ga je njegov oče, zatrujoč, da ne veruje v njih nalezljivost, kot dečka posadil na posteljo za kozami obolelega človeka. Tudi pozneje se je še govorilo o tem — torej je bila to v mestu obče razširjena govorica, o katere istinitosti seveda moremo dvomiti. Mnogo let pozneje pa je bil na Dunaju velik ljudski shod »prijatelj naravnega zdraviljenja«, ki je izzvenel v oster protest proti cepljenju koz in strastno napadal zdravnike, ki ga priporočajo in izvršujejo ter vlado, ki to pospešuje in veleva. Človeška

Zvezda, ki je trikrat večja od Sonca

Preteklo zimo so spet natančneje opazovali zvezdo Sirij, najsjajnejšo stalnico na zimskem nebu in najsvetlejšo stalnico sploh.

Sirij je od nas oddaljen povprečno 570.000 polumerov zemeljske poti okrog sonca, to je 83.3 trilijona kilometrov, njegova svetloba rabi 8 let in 8 mesecev, preden prispe do nas. Navzlic tej ogromni oddaljenosti so astronomi ugotovili v njegovem gibanju neke znatne razlike v primeri z lastnim gibanjem, ki ga imajo druge, doslej natančneje preštudirane stalnice. Te razlike pripisujejo temu, da kroži okrog Sirija neka druga

strast in zaslepljenost sta torej vedno in povsod veliki in ni čuda, če le še zdaj oglašajo neumni Tomaži.

Medicina je v omejitvi epidemije koz, ki je skoraj iztrebljena, kar je predvsem zasluga in posledica cepljenja, slavila svoj triumf. Pri posameznih obolenjih zatre njih razširjanje hitro in uspešno; seveda pa mora ljudstvo pri tem sodelovati, ne pa ovirati dela zdravnikov.

Od bolnika preide kužna klica na perilo, odejo, obleko in vse predmete, ki pridejo z bolnikom v dotiko, ter na osebe, ki imajo z njim opravka. Bolezen se prenaša po dotiku, a tudi po zraku (s kašljem in razpršenjem). Kakor pri drugih nalezljivih boleznih, je treba tudi upoštevati bacilonosce, to je osebe, ki so okužene, a ne obolele. Zlasti po cunjah in okuženih predmetih se zanese bolezen daleč od svojega izvora. Izolacija bolnikov in skrbna desinfekcija sta torej najpotrebnejši. Izredno važno je, da se takoj pokliče zdravnik v vsakem, količkaj sumljivem primeru obolenja. Ako kdo oboli nenadoma z bljuvanjem, mrzlico, bolečinami v križu, je treba vedno misliti na možnost obolenja za osepnicami ter takoj poklicati zdravnika.

ugasla zvezda, ki s svojo privlačnostjo vpliva na Sirijevo gibanje in ga moti. Že Bessel je izračunal, da to nežareče telo obkroži Sirij v kakšnih 50 letih. Na svoji poti se temu zdaj približa, zdaj se od njega oddalji. L. 1890. je popolnoma izginilo v sijaju Sirijeve svetlobe, tri leta pozneje se je pojavilo 2 ločni minuti in 4 sekunde oddaljeno od njega in tedaj so dobo njegovega potovanja okrog Sirija izračunali na 52 let. Poznejša opazovanja z izboljšanimi pripomočki so to številko spet malo znižala. Po najnovejših ugotovitvah je masa Sirija in njegovega spremljevalca 3.07 krat tolikšna, kakor masa našega sonca.

Moški se poročijo zaradi doma

Nekako pomirjevalno vpliva na ženske, da starodavni načini, kako si pridobimo moža, še vedno veljajo. Načini, ki so se jih posluževale žene, odkar obstoji svet. Trditve, da mora biti ženska lepa, visoko izobražena ali bogata, če hoče dobiti moža, ne velja. To so prazne besede. Vse, kar Anica potrebuje, je, da zna pripraviti po starem, tisoč in tisočkrat preizkušenem receptu naših staršev mamice dobro poročno kosilo. To se pravi, da mora moškemu tako kuhati, kakor njemu prija. Ljubezen gre še vedno skozi želodec. Njmanjo vzroka, da bi bili zaradi tega presecečeni. Na svetu se je marsikaj izpremenilo, posebno pri ženskah. Moški se n'iso izpremenili niti za las. Še danes so prav po istem vzorcu, ki ga je zanje napravil Adam! Še vedno se zaljubljujejo

v take ženske, ki za njimi ne letajo. Še zmerom valijo vso krivdo za svoje prestopke in napake na svoje žene in še vedno so enako dostopni za prepovedani sad.

Tiste ženske, ki se pri iskanju moža poslužujejo starodavne metode, prav gotovo ne ostanejo neporočene. Dežela se je napolnila z neporočeni ženskami šele tedaj, ko so ženske uvedle novost, da hodijo okrog z načrtanimi obrvmi, ko so se dvignile in postale moškimi enak, ko so postale bolj zaupljive, bolj odkrite in so dokazale, da so spretnejše pri pisalnem stroju kakor pri štedilniku.

Moški se poročijo zaradi doma. Kot samec se vse življenje dolgočas. Naveliča se jesti v tuji hiši, v menzi, v gostilni. Nič več se mu ne ljubi skrbeti za svojo obleko. Sanja o lepem, mirnem, udobnem domu, ko se bo opoldne in zvečer vračal z dela domov in ga bo čakala na pragu njegova ljubeča žena. Na miz! bo kosilo, ki ga ni bilo treba naročiti. Najsi je skromno, samo da je izdatno in okusno.

Take so možke sanje o bodočem domu. Ženska, ki je dobra kuharica in varčna gospodinja, bo le redkokdaj zašla na pot razporoke. Možje se od takih žen ne ločijo, take žene znajo pripraviti možu udoben, prijeten dom. Nobena stvar ne naveže moža tako na dom kakor ženinovo vedro lice in okusno in točno pripravljeno kosilo.

Malokateri se zaveda, ko stoji pred oltarjem, zakaj je prav za prav napravil ta korak. Rad bi se še v zadnjem trenutku premislil, pa nima poguma. Vendar stori večina ta usodni korak iz tehle razlogov: ker potrebuje prijateljsko dušo, ker hrepeni po ljubezni in si želi udobnega doma. To so misli, ki večno tlijo v moškem srcu in ki ga priženejo pred oltar.

Zvljene tudi možu ne prizanaša. Čez njegovo domišljijo se vali težak valjar. Mož potrebuje ženo, da mu neprestano polaga obliž češčenja in ljubezni na boleče mesto užaljenega samoljubja. Ob nje čuti, da ima na svetu človeka, ki ga ceni, spoštuje in ljubi. Žena ga mora razumeti, dati mu mora občutiti, kako lep, močan, pameten in čudovit je njen mož! Dokler živi v ženi lučka češčenja, ima moža; ko ta ugasne, izgubi tudi moža. Taki so pač moški.

BALTIŠKI PREGOVORI

Mati nudi sicer grudi, ne vcepj pa nobenega razuma.

Velik krik in malo jela. Svoje revščino pač lahko kažemo, bogastva pa ne smemo.

Bolj boli, če zadene jezik, kakor če zadene bič. Bog je dal mnogo, ima pa še več.

Bog je dal zobe, dal bo tudi kruha. Lastno oko je kralj.

Ko sem prišel domov, najdem ženo pri mizi, sklonjeno nad polo papirja s svinčnikom v roki. »Kaj pa spet računaš?« jo vprašam že precej neprijazno, ker sem bil še pod vtisom opisanih dogodkov.

»Veš, Pinki, ti si vseeno imenitno naredil, ko si kupil prašiča.«

Kadar mi pravi Pinki (le v kateri menažeriji je iztaknila to ime!), takrat vem, da me bo nekaj veljalo. Možje, ne dovolite ženam, da vam pravijo Pinki!

»Poglej, Pinki, tega prašiča bova imenitno okrmila. Če bo imel, recimo, čez pol leta vsaj stoindvajset kil mrtve teže, odpade najmanj polovica od tega na mast. In če nekaj mesa pustiva sušiti ali pa ga zapečeva in dava v mast, pomisli, koliko nedelj bomo imeli meso, ne da bi nama bilo treba kupovati skrivaj pri mesarju, da o maščobi niti ne govorim. In ves ta denar, ki bi ga morala drugače izdati za meso in mast, boš lahko dal meni za trud, ki ga bom imela s prašičem. Saj veš, da potrebujem čevlje, nogavice, plašč in še nešteto malenkosti. Premišljujem tudi o tem, če ne bi dala kože ustrojiti, čevljar bi mi lahko naredil elegantne škornje in torbico. Soseda bi se zgrizla od jeze. Kaj praviš na to, Pinki?«

»M-da,« sem odgovoril in odšel spat z mrzlim obkladkom na čelu.

Človek obrača, Bog obrne. In če se ves svet postavi na glavo, stari pregovori bodo vedno ostali v veljavi. Vse je šlo v nič. Meso, mast, kolina, plašč in čevlji in škornji in sosedna ni imela več priložnosti, da bi se zgrizla. Prašič ni in ni hotel jesti. Zalostno je čepel v hlevcu in še zalostneje povešal rep. Prihajale so sosedje, ga gledale in svetovale to in ono, poskušali smo ono in to, pa vse ni nič pomagalo. Kar plane sosedja s svojim nasvetom.

»Jaz vem, kaj mu je, jaz se razumem na prašiče. Kupiti morate še enega, da bo imel tovažišjo, pa bo jedel.«

Pri tej prici sem pograbil pujska, ga nesel na trg in poskal možaka, ki mi ga je prodal. Hvala Bogu, da sem ga našel. Že od daleč sem ga nahrullil.

»Nate, vzemite to mrcino nazaj, ne maram je imeti več v hiši. Čeprav sem ga pital ves teden, vam ga dam po isti ceni, kakor ste mi ga prodali.«

»Nak, tega prašiča vam že nisem prodal. Saj ga je sama kost in koža. Še osemsto lir ni vreden.«

»Slušite vi, za tisočindvesto lir ste mi ga prodali. Pa ravno tega in nobenega drugega. Saj vendar nisem nor!«

»Jaz pa še manj, da bom dal za to mrho tisoč in ne vem še koliko. Osem sto, če hočete, pa nič več. Bodite veseli, če vam ga sploh hočem kupiti, saj je ves kilav.«

Ne, ne bom govoril o svojih občutkih. Vzel sem osem sto lir, mu brcnil prašiča v kurnik in... odmeglil...

Tako! Osem sto lir sem imel v žepu, a s tem si nisem upal domov, štiri sto moram še neke dobiti. Začel sem premišljevat, kje bi imel še kaj kredita, toda pri najboljši volji se nisem mogel ničesar pametnega domisliti.

Kar mi pride nasproti trgovec Mošnjček.

»Klanjam se, gospod Mošnjček. Oprostite, da vas nadlegujem. Ali bi mi lahko pomagali s štiri sto lirami iz trenutne zadrege?«

»He, he, gospod moj, lahko, lahko, zakaj pa ne. Prosim, tu jih imate. Toda, prosim, razložite mi, kako vendar to gre? Pred tednom ste razmetavali težke tisočake in kupovali prašiče na debelo, danes pa...«

»Zbogom!« sem zarjul in pobegnul domov.

»Na, tu imaš tisoč in dve sto lir,« sem vrgel ženi denar na mizo. »Prodal sem prašiča, tu imaš denar. Kupi si zanj, kar hočeš!«

»Res, kar hočem? O ti moj zlati Pinki...!«

»Da, kar hočeš. Hišo, avto, letalo, škornje, samo prašiča nikdar več!«

EMIL DROOMBERG

LOV ZA ZLATOM

V DAWSON CITYJU

Kdor bi si pod besedo »city« predstavljaj veliko mesto, kar izraz prav za prav pomeni, bi se pač ob pol tucata »cityes«, kolikor jih je bilo v zadnjih letih minlega stoletja v Alaski in ob Klondiku ustanovljeno, močno zmotil. Dawson City vsaj, največja naselbina med njimi, je štela leta 1897, o katerem sedaj govorimo, torej eno leto po ustanovitvi, samo kakih petdeset hiš. Pa še na teh hišah ni bilo ne zunaj ne znotraj nič za kako city primerne! Vse je bilo iz brun in desk, a včasih tudi samo iz slabo obtesanih debel, notranjost pa je bila po navadi še slabša kakor zunanost.

Pa saj skoraj ni moglo biti drugače; kajti Dawson City je bil mesto moških, zbirališče po deželi potikajočih se zlatosledov, ki so se tukaj zalagali z vsem potrebnim, in sem umikali, da bi nekako pretoikli strašno mrzle zimske mesece, ko jim je bilo iskanje zlata na njim odmerjenih deležih (tako imenovanih »claim-ih«) nemogoče. Samo ena ženska je doslej bila imela pogum zahteti v te, življenju sovražne severne kraje s kratkim, vročim poletjem in strahotno zimo, kjer ledeni dih narave močnega okrepi, slabiča pa gotovo ugonobi.

Poleg te žene je bilo tukaj menda še pol tucata nestalno naseljenih deklet z nič kaj prida slovesom, ki so v obeh krčmah, z igralnico in plesiščem pod isto streho, lastnikom vneta pomagala, da so se v mesto prihajajoči zlatosledi in izpiralci zlata čim prej iznebili skrbi za svoje mesece trajajočim delom iz zemlje dobljene zaklade.

Ena krčma se je imenovala »Salon Malamut« po vprežnih psih, ki jim Eskimi pravijo malamuti, in zavoljo konkurence menda so dali drugi krčmi ime »Salon Husky«, ker Indijanci na severu pravijo svojim psom tako.

Bilo je nekoč septembra zvečer. Acetilenke ob stenah in pod stropom so pri Malamutu zavolje zgodnjega mraka že dolgo gorele. Njih jarka luč pa je razsvetljevala prazne prostore, saj gostov skorajda ni bilo. Za svojo točilnico, za barom, je stal krčmar in brisal z belim robcem čaše, ki jih je potem po vrsti postavljaj na polico k steklenicam z likerjem. Pri tem je močno zehal, kar bi pričalo za to, da si je s tem bolj preganjal dolgočasje kakor pa opravljal res potrebno delo. Pred točilnico so stali kake trije gostje in storili včasih požirek whiskyja iz svojih čaš.

Poleg krčmarjeve mize je ob strani sedel človek z igralnico in si je preganjal čas z igro, ki zahteva od človeka mnogo potrpljenja. Za njim pa je stalo, silno nališpano, eno izmed treh v salonu zaposlenih deklet in z velikim zanimanjem opazovalo potek igre. Gospodar igre, še mlad človek z obrazom sivorjave jetrne barve in nekaterimi globokimi gubami na njem, kar je pričalo, da je dober del svojega življenja ubil v beznicah, pa je nemirno begal s svojimi bodečimi očmi povsod in tod in ni imel za deklet niti pogleda. Kar naprej je vlačil iz kupov kart, ki so ležale pred njim, katero in jo kam prekladal, pri tem pa je v desnem kotu ust spretno balanciral svojo cigaro.

Ob nasprotni steni, kjer so se odpirala vrata na jarko razsvetljeno plesišče, je sedel ob klavirju starejši, silno suh možki. Zdi se, da je ravno končal z melodijo za ples, kajti oni dve dekleti sta razbeljeni zasopihani stopili iz stranskega prostora, kjer sta gotovo sami plesali, ker moškega sploh tam ni bilo nobenega.

Klavirju se je moral tukaj vsakdo čuditi, saj je bilo odtod do najbližjega morskega pristana več tisoč milj. Vsi so imeli ta instrument za veliko pridobitev, in lastnik je bil nanj prav po pravici ponosen, ker ga je dal z velikimi troški po ovinku preko Nomea ob Beringovem morju po Jukonu navzgor spraviti. In to je bilo preko 2000 milj daleč! Dejstvo, da je sosedni salon imel za svoje goste samo gramofon, je še bolj veselilo podjetnega krčmarja.

Igra je morala moža ob klavirju zdelati, kajti napadel ga je kašelj, ki ga je dolgo hudo davil in tresel. Ko si je potipal usta z robcem, je zapazil na njem sledove krvi, kar mu pa ni bilo novo; saj se je odkritju samo bolešno nasmehnil.

»Pojd, popij whiskyja, Pat! Ogreje te in pregreje, Saj v teh prekletih krajih ni mogoče napraviti hiše, da ne bi pihalo skoz njo,« mu je prijazno zaklical gost od točilnice. Ob teh besedah pa je tudi siknil prav na drobno tobačnega soka na železno peč sredi prostora

kakor da hoče izraziti svojo nezadovoljnost z njo, ker tako slabo opravlja svojo dolžnost, kljub temu, da je ponekod razbeljena.

»Pusti, pusti, Bob,« se je branil mož ob klavirju. »Ne bom pil, saj to ni zame.«

»Da ni za tebe?« je ponovil sobesednik bolj zaničljivo. »Tako ti rečem, da je whisky vedno dober. Dokler piješ ne umreš.«

In da bi svojo trditev poudaril in podprl, je izpraznil svojo čašo ter jo močno postavil na mizo točilnice, da bi se bila res morala streti. »Natoči še, Jimmy!« je povelel človeku.

Mož pri klavirju ni rekel nič več. Zdel je na svojem sedežu in zdelo se je, da mu blodijo misli kdo ve kje.

Nastala je tišina, da se je dalo prav čutiti puščobo v lokalu. Zunaj se je zaganjal vihar v hišo in jo stresal. Kmalu bo drugače. Prihajajoča zima se že naznanja. Ne bo dolgo pa bodo zlatokopi s svojih deležev in zlatosledi iz daljnih dolin med skalovjem zopet tukaj, da bi v siromašnih stanovanjih med pregradami preživeli dolgo, žalostno zimo v »mestu«. Takrat bo salon pri Malamutu zopet poln, po plesišču bodo iznova cepetali in topotali pari, krogla na rouletti bo poskakovala, šampanjec bo poganjal čepke kvišku, in karte pri faraonu bodo letele. Kdo bi zameril ljudem, ali komu bi se zdelo nerazumljivo, da hočejo po več mesecev trajajoči osamljenosti in stalnem pomanjkanju, pa po težkem delu in slabi hrani sedaj v vrvežu divje zabave pozabiti na topost življenja dolgih zimskih mesecev vsaj za nekaj ur? Seveda, pomladi pojdejo menda potem brez centa in morda celo z dolgovi nazaj na svoj delež, ali pa bodo rinili ob strugi hūdournikov v hribovje, da bi našli zlato ali kako drugo kovino. Pa kaj za to! Saj drugače sploh ne gre. Nekoč se mora vendar kaj več posrečiti; takrat se vrneš bogat domov. Saj zlata je tukaj, kdo si upa dvomiti! Ga že menda niso našli? Pač, tam v Juneau, Dyei in Nomeu. Seveda ne leži kar tako v zemlji v obliki drobcev in zrnc, a maloodstotna zlata ruda se le najde, za katero pa prospektorji, stari zlatosledi, ki so lazili po hribovju in za strugami rek, niso marali, ker je za pridelovanje treba sredstev, ki jih niso imeli. Sicer pa je včasih kdo našel čisto zlato tudi že v pritokih Klondika in Jukona.

Tisoči zlatosledov so vendarle živeli samo od izpiranja zlata, dasi siromašno. Velikega dogodka še ni bilo, a sami so bili najbolj prepričani, da se jim nekega dne posreči najti kup zlata. Kjer ga je toliko raztrošenega, mora biti tudi mesto, kjer leže na kupu. Ker pa ga sedaj iščejo dvajset let, ne more biti več dolgo, da ga res najdejo.

Dežela pa je bila tako prostrana, da bi šle vanjo cele države stare Evrope; a kdo bi se usmelil trditi, da bi ne našli morda že jutri žile-matrice, iz katere je moralo nekoč priti vsa zlata, ki so ga našli že do sedaj?

Pa mora li biti ravnomatica-žila, ki bi povzročila priseljevanje ljudstev vseh dežel sveta v te ledene in snega polne kraje? V kraje, o katerih trdijo tisti, ki jih poznajo, da je Bog nanje pozabil? Posamezniku je bilo že dovolj, ako je našel »gnezdo«, to ga je rešilo za vse življenje vseh skrbi. In taka gnezda so že našli in jih bodo še. Vsakdo je upal, da bo imel kmalu tako srečo. Zato so vsi stradali in kopali in grebli, da so jim pokale kosti, in samo grozna utrujenost je izsilila ponoči spanje kljub bolečinam v vseh udih.

Človek pri klavirju je zopet segel v tipke. Pa ta melodija sedaj ni bila banalna: Pod njegovimi rokami je šumelo, pelo in donelo. Zdelo se je, da je čisto pozabil na svojo okolico.

Kako je igral!

Zvoki so dobivali obliko. Zdelo se ti je, da si zunaj v velikih, okrepeneli samoti, vklenjen med zaledeneli gorami, nad katerimi visi mrzli mesec. Pa tišina noči, da bi jo zagrabil! Samo včasih jo je pretrgalo neizrekljivo žalostno in zategnjeno zavijanje potepajočega se volka, ki mu je nekdaj odgovarjalo sorodno tuljenje, ali pa mačjemu glasu podobni vrišč risov. Tako je bilo kakor da si ob ognju taborišča s sneženim zametom za hrbtom, ki ti vrača izžarevajočo toploto, dočim visoko gori v zmrzlem zraku meče po nebu svoje žolto, rdeče in modro svetlikajoče se sulice severna zarja.

To se je dalo čutiti in videti. Pa lakoto, samoto in mrzli svit zvezd.

Potem pa je nenadoma prišla sprememba. Bolno hrepenenje je donelo v glasovih. Hrepenenje po domu, po toplote polnem domačem ognjišču, s prijaznimi obrazi okoli, — in borbe za golo življenje in to prekleto zlato, ki ga je hudič skrtil v zemljo tega mrzlega severa, ni več.

Hud in dolg napad kašlja je moža prisilil, da je zopet nehal. Rdeče lise na robcu so bile sedaj večje.

Ena izmed deklet, ki sta bili prej plesali, je pristopila k njemu.

»Jutri mi pospraviš svoje stvari, Pat Malony!« mu je rekla sočutno, pa odločno. »Niti dneva ne smeš več tukaj ostajati. Pride zima in te umori. Reka je še odprta. Vem za nekoga, ki se popelje jutri s čolnom po Lewisu* navzgor do Lindemanovega jezera, in od tam do Whitejevega prelaza. Vzame te s seboj, če se z njim tako pomenim. Tiste prelaze prek gorovja dosežeta še preden bodo v snegu, in v Juneau prideta ravno prav, da dobita zadnji letošnji parnik za San Francisco.«

* Jukon od izvira do Dawsona se imenuje Lewis.

SMEŠNICE

SPOMIN

Učitelj deli ob koncu šolskega leta učenkam fotografije. Pa jim pravi:
»Nekega dne se boste veselili teh slik. Ko jih boste gledali boste govorili: 'Tole je Pepca in je že omožena, tole je Ančka in je zdaj prodajalka, tole...'
»To pa je učitelj in je že davno mrtev!« se začuje glas iz srede razreda.

PISATELJSKA

»Ali si prodal roman?«
»Prodal ga nisem, ali sem dobil 5000 lir odškodnine, ker me je založnik vrgel po stopnicah, ko sem mu pokazal svoj roman!«

RESNICA

Mama: »Ko sem bila jaz majhna, se ni nobeden oblačil tako kakor s. sedaj hočeš ti!«
Hčerka: »Vem to, draga mama! Danes tudi nobeden na to ne misli, da bi se oblačil tako kakor si se ti oblačila svojčas!«

GOSPOD

Profesor: »Kako se imenujete vi, ki ste se zakasnili?«
Dijak: »Ivan Krpel.«
Profesor: »Lahko bi dodali besedo gospod, ko govorite z menoj!«
Dijak: »Torej gospod Ivan Krpel!«

POMOTA

Zdravnik stopi razburjen od telefona:
»Tako moram zdoma! Mlad gospod mi je telefoniral, da brez mene ne more več živeti!«
»Motiš se, dragi, najina hči je bila klicana k telefonu,« mu mirno odvrne žena.

NAGRADA

»Kaj pa ti je dal gospod za klobuk, ki si mu ga prinesel, ko mu ga je odnesel veter?«
»Klofuto, ker sem stopil nanj!«

PRED BEGOM

»Torej dušica, nocoj te ugrabim. Ali boš mogla do tedaj spraviti vso svojo prtljago?«
»Seveda bom! Ata in mama sta mi obljubila, da mi bosta pomagala!«

NA IZLETU

Neznanec turistu: »Ta pokrajina je lepa, kaj ne? Posodite mi za trenutek daljnogled!«
Turist: »Z veseljem!«
Neznanec: »Hvala, sedaj mi pa dajte uro in denar. Prepričal sem se, da ni v bližini nobenega orožnika!«

NESPORAZUM

»Rad bi sprejel tvojo hčer za nekaj tednov na počitnice, pa smo na žalost nekoliko omejeni!«
»Nič ne de, moja Milka tudi ni najbolj brihtna!«

PROFESORSKA

Profesor: »Gospod kandidat, prinesete k vam zamrzlega človeka. Kaj bi vi v tem primeru storili?«
Kandidat: »S snegom bi ga odgrnil, gospod profesor!«
Profesor: »Prav dobro! Kaj pa, recimo, da bi se to zgodilo poleti, ko ni snega?...«

NI IZJEME

On: »Ali misliš, da je petek nesrečen dan za ženitev?«
Ona: »Seveda! Zakaj pa bi ravno petek moral biti izjema?«

HIPNOTIZERSKA

Hipnotizer: »Sedaj bom ugasnil luč, ko jo prižgem, bodo imele vse žene, ki so kedaj prevarile svoje može, živordeče nosove!«
Luč je ugasnila. Ko se je spet prižgala, so imele vse dame napudrane nosove!

PRIRASTEK

Ona: »Dragi moj, povedati ti moram, da v kratkem dobimo prirastek.«
On: »Tako, tako? Nu, mi pa razloži, kako bo potem, ko homo v treh?«
Ona: »Mati in oče se bosta ločila in mati se bo preselila k nama!«

PRVI MOŽ

Ona: »Moj prvi mož je bil mnogo pametnejši od tebe!«
On: »Ne verjamem! Če bi bil pametnejši, te ne bi bil vzel za ženo!«

RAZBURJENJE

»Gospod doktor, rekli ste mi, da se ne smem razburjati, a sedaj zahtevate za ta obisk 200 lir!«

IZNENADENJE

»Obljubil si mi, dragi mož, da me iznenadiš, ko se naučim kuhati!«
»Da, odpovedal sem kuharici!«

ON TUDI...

»Lansko leto ste me hoteli vzeti za ženo, pa sem vas odklonila. Sedaj sem drugačnega mnjenja...!«
»Jaz tudi, gospodična!«

IZGOVOR

Sodnik: »Zaradi lakote ste kradli? Čemu ste pa odgnali kar celega vola?«
Tat: »Nisem imel noža, gospod sodnik, da bi si odrezal košček!«

TO BO!

Pisatelj: »Rad bi vedel, zakaj mi uredništva vračajo vse moje stvari?«
Žena: »Mogoče zato, ker vedno priložiš znamko za odgovor!«

ZAHVALA

Pri otvoritvi nove sirotišnice je imel župan govor. Med drugim je rekel:
»...Pri gradnji sirotišnice smo znatno prekoračili prvotni načrt. Smemo ugotoviti, da imamo sedaj 25 otrok več, za kar se moramo zahvaliti edino delavnosti gospoda upravnika!«

PIJANSKA

Stražnik: »Kaj pa iščete tukaj pod svetilko po policijski uri?«
Pijanec: »Gospod stražnik, zgubil sem v parku 50 lir, pa jih iščem!«
Stražnik: »V parku! Kaj pa potem iščete tukaj?«
Pijanec: »Tu je vsaj svetlo, v parku je pa tema!«

Križanka štev. 31

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. prepričanje, zaupanje, 4. obrok hrane, 7. rastlina metuljnica, 10. nesreča v naravi, 13. prislino delo, 15. majhen prispevek, 18. del letala, 20. medmet, 22. ime slov. filmake igralke, 23. pomožna knjiga, 24. število, 25. ga ima med žitvni bitji samo človek, 26. del Japonkinega oblačila, 28. neglobok malopemben, 30. nedoločni zaimek, 31. mednarodni jezik, 33. postava, telo, 34. skupina kmečkih domov, 36. za, 37. neustaljena želja, poželenje, 38. obrtnik, 40. veznik, 41. vrsta umetnega kamna, 43. zbirališče gospodinj in njihovih pomočnic, 45. podredni veznik, 46. tiskovina, 48. reka v vzhodni Črni gori, 50. gozdna rastlina, 52. ploskovna mera, 53. ptič, 54. negotov, omahljiv, kočljiv, 57. orožje, 58. dva enaka soglasnika, 60. Noetov sin, 62. drugi kalif (634-643), 63. spada v zdravstveni zavod, 65. gradi na optimizmu, 66. žensko ime (množina), 68. reka na Hrvaškem, 70. pritok Urala, 72. sorodnik, 73. mesto v Belgiji, 74. podredni veznik, 75. okrajšano žensko ime, 76. žitna škodljivka, 78. število, 79. kratica za nekdanjo slovensko stranko, 81. potrebuje kdor je, 83. ploskovne mere, 85. italijanski spolnik, 86. švicarski kanton, 88. zadrega, dilema, 89. žensko ime, 91. znak za kemično prvino, 92. turški državnik, 94. svetopisemska oseba, 95. soglasje, sporazumnost, 97. vrsta kemičnih spojin (edn.), 98. opravičuje markateri prestopek, 99. prometno sredstvo, 100. vrsta žganja.

Navpično: 1. alkoholna pijača, 2. skrajni del celice, 3. veznik, 4. pritok Volge, 5. francoski spolnik, 6. natočiti, priliti, 7. rastlina ovijalka, 8. oblika pomožnega glagola, 9. pevski glas, 10. domače živali, 11. francoski spolnik, 12. letna doba, 14. oče, 16. šolski predmet, 17. krmilno žito, 19. trdnjava v stari Grčiji, 21. mnogo, precej, 23. glej, 29. nekdanji filmski komik, 30. kos obdelane zemlje, 32. premikanje, 34. vdan, zvest, 35. velika riba, 37. mlečni izdelek, 38. gradbeni material, 39. navadno smrtna bolezen, 41. zabavišče, 42. cilj, smoter, 44. skupina, oddelek, 46. severni jelen, 47. kraj na Gorenjskem, 49. je plemenitega stanu, 51. sala (v dijalektu), 59. klada, 61. glasbeni pojem, 64. evropsko glasbeno mesto, 65. revolte, pobune, 67. pevski vzklík, 69. enota evropske

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		13		14		15	16	17		18	19	
20	21		22			23				24		25
26		27				28				29		30
	31			32	33			34	35	36		
37			38		39	40		41		42	43	44
45			46			47	48	49		50	51	52
		53				54	55			56	57	
58	59		60		61	62			63	64		65
66		67		68		69		70	71	72		73
	74				75			76		77		78
79			80			81				82	83	84
85			86		87	88				89	90	91
		92			93	94			95		96	
97					98				99		100	

valute, 76. židovsko žensko ime, 78. oblika pomožnega glagola, 76. okraj (srb.), 77. orožje, 79. šibek, malovreden, 80. časovne enote, 81. dobrobit, korist, 82. na, glej!, 84. azijska država, 86. reka na Hrvaškem, 87. kratica za akademski naslov, 89. zemlja, prst, 90. turški fevdalec, 92. predlog, 93. italijanski spolnik, 95. začetek stoletja, 96. ploskovna mera.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 30

Vodoravno: 1. Jurčič, 6. krotek, 11. tele, 12. Ričko, 13. no, 15. rod, 16. Ema, 17. mm, 18. Abo, 20. ka, 21. ta, 22. sen, 23. molk, 25. detonacija, 32. poni, 33. od, 34. ri, 36. rok, 37. era, 38. dr, 39. uš, 40. Java, 42. nosilo, 45. Ares, 47. krepelca,

48. Ir, 49. nogavice, 50. Ziri, 51. Leviti, 54. Amon, 55. mu, 57. ni, 58. žid, 59. ako, 61. as, 62. pl, 63. Erna, 65. metonimija, 67. Tula, 69. Noe, 70. ol, 71. SK, 73. Din, 74. SK, 75. ost, 76. kov, 78. ni, 79. Ibar, 80. alod, 82. Yavata, 83. rozine.

Navpično: 1. Jan Amos Komensky, 2. rt, 3. Cer, 4. Ilok, 5. Cedad, 6. Kreta, 7. rima, 8. Oka, 9. to, 10. Kamniške planine, 14. obod, 17. menu, 19. ol, 22. so, 24. Krapina, 26. Er, 27. tonalit, 28. oko, 29. cel, 30. ironiki, 31. ja, 32. Prevost, 35. iveri, 38. drama, 40. jež, 41. all, 43. siv, 44. Iri, 45. aga, 46. sin, 52. Edo, 53. tam, 56. urok, 58. že, 60. oj, 62. plin, 64. ne, 65. mitra, 66. askar, 68. ud, 70. osat, 72. kolo, 75. oba, 77. kolo, 79. IV., 81. dl.